F. Marținkovski

Hristos și evreii

F. Marţinkovski

Hristos şi evreii

Chişinău 1999

Marţinkovski V. F.
HRISTOS ŞI EVREII

O prelegere a profesorului Vladimir Filimonovici Marţinkovski, consacrată problemelor privind creştinismul şi desvoltarea istorică a poporului evreu, ţinută în anii 20 în multe universităţi şi aule din Europa şi Palestina (Israel).

PROBLEMA EVREIASCĂ

Acum vreo zece ani am ţinut o prelegere pe această temă la Moscova, la Muzeul Politehnic[1]. Înainte de a vorbi public despre problema evreiască îl vizitasem pe rabinul Moscovei Iacov Isaievici Maze, cunoscut prin învăţătura sa înaltă şi autoritatea spirituală de care se bucura în rândurile evreilor. Vroiam să-mi verific ideile mele principale privind destinele poporului evreu într-o discuţie personală, intimă cu unul dintre conducătorii lui de frunte.

Ia. I. Maze m-a primit cu multă căldură şi a arătat mult interes pentru concluziile mele. Am citit împreună din Vechiul Testament câteva proorociri despre Mesia. Deşi el nu împărtăşea credinţa mea în Isus Hristos ca Mesia Israelului, totuşi aveam multe puncte comune: credinţa în Dumnezeu, în Mesia (pentru el unul care va să vină) şi compasiunea pentru soarta grea a naţiei evreieşti. Acest din urmă lucru, desigur, l-a făcut deosebit de binevoitor faţă de mine. M-a rugat să vin oricând la el, ca să citim împreună Evanghelia, această «mare carte a vieţii», după spusele sale. La despărţire, petrecându-mă spre ieşire, a zis: «Binecuvântat să fiţi de Cel în numele Căruia...» «lucraţi», a vrut probabil să spună, dar l-a întrerupt clopoţelul de la intrare: îi veniseră nişte vizitatori[2].

[1] În URSS prelegerea a fost ţinută, de asemenea, la Samara (universitate), apoi în Cehoslovacia — la Praga (Casa studenţilor), în Germania (Berlin, Frankfurt-pe-Main), în Franţa (Paris), Polonia (Varşovia, Belostok, Grodno, Luţk, Rovno, Ostrog, Brest-Litovsk ş.a.), în România (Bucureşti, Chişinău, Galaţi, Reni) şi, în sfârşit, în 1932 la Ierusalim. După prelegere, de obicei, avea loc un liber schimb de opinii, sau răspundeam la întrebările ce mi se puneau.

[2] Despre această vizită, precum şi despre participarea lui Maze împreună cu mine ca oponent în apărarea credinţei în Dumnezeu la cunoscuta «dispută antireligioasă» a lui Lunacearski la Moscova — vezi cartea mea «Notiţele unui credincios» (din istoria mişcării religioase în Rusia sovietică). Praga, 1920, 320 p.

În spiritul acelei memorabile discuţii prieteneşti aş dori să propun gândurile expuse mai jos cititorului evreu şi oricărui alt cititor.

În Talmud este o zicere: «Când stau doi şi cuvintele Torei (adică Cele Cinci Cărţi ale lui Moise) se găsesc în mijlocul lor, atunci Şehiná (adică lumina lui Dumnezeu) se află între ei».

ביניהם דברי תורה שכינה שרויה
שנים שיושבין ויש ביניהם : פרקי אבות

Oare nu ne amintesc aceste cuvinte cunoscuta zicere a lui Hristos: «Acolo unde sunt doi sau trei adunaţi în Numele Meu, sunt şi Eu în mijlocul lor». Sunt sigur că noi, creştinii şi iudeii, ne vom înţelege mai bine unii pe alţii dacă în convorbirea noastră ne vom conduce de aceste sentinţe.

Gândurile expuse mai jos le adresez şi evreilor, şi creştinilor[1], urmărind să clarific acel element comun prin care Biblia îi îndrumă pe evrei şi Evanghelia pe creştini.

Materialul pe tema dată s-a adunat în mod firesc pe parcursul muncii mele de mai mulţi ani.

Am trăit şaptesprezece ani în fosta parte apuseană a Rusiei, la Grodno (1897—1913); am avut multe cunoştinţe printre evrei şi ca gimnazist, şi mai târziu, ca învăţător de literatură la gimnaziu (de stat şi particular).

Am văzut viaţa covârşită de muncă şi sărăcie a micilor comercianţi şi meşteşugari evrei, am venit în contact cu intelectualitatea evreiască, am cunoscut idealurile tineretului evreu, cu năzuinţele lui entuziaste şi mintea lui iscoditoare.

Mai târziu, lucrând în mijlocul tineretului studios din şcoala superioară în calitate de lector pe problemele eticii şi religiei, am putut cunoaşte căutările spirituale ale studentului evreu.

În 1921, din cauza prelegerilor mele pe teme religioase, am nimerit în închisoarea Taganka din Moscova şi acolo am avut posibilitatea să iau cunoştinţă de limba ebraică datorită tovarăşilor mei evrei de detenţie.

Ca fiziolog, am încercat cea mai mare desfătare învăţând această limbă originală, sfântă şi pentru noi creştinii — limba proorocilor.

---

[1] Împărţirea în «creştini» şi «evrei» o fac doar într-un sens general, adică iau evreii ca pe un popor întreg, căci numai ca un întreg naţional evreii pot fi opuşi creştinilor, unii evrei aparte se pot găsi printre creştini, ştiut fiind că în toate timpurile, începând de la apostoli, au existat evrei-creştini convinşi.

Probabil, chiar împrejurările de ordin exterior ale vieţii mele m-au îndreptat spre problema evreiască.

Nu în zadar V. S. Soloviov susţine că însăşi istoria a pus povara acestei probleme pe seama Rusiei şi Poloniei, stabilind cu traiul în aceste ţări masa cea mai mare, relativ vorbind, a poporului evreu.

Dar oare numai o asemenea condiţie exterioară trebuie să constituie motivul interesului pentru tema dată?

Oare nu sunt legate toate popoarele prin interese indisolubile şi suferinţe comune? Nu împărtăşim noi oare tot amarul şi bucuria unul altuia?

Oare n-a avut dreptate Dostoievski spunând că «fiecare este vinovat pentru toţi ceilalţi»?

Dar mai există pentru acest interes încă un motiv ce va fi înţeles îndeosebi de cei pentru care învăţăturile lui Hristos sunt poruncile absolute ale lui Dumnezeu: oare nu le spunea El apostolilor cu deosebită insistenţă ca ei să meargă «mai degrabă la oile pierdute ale casei lui Israel»? După învierea Sa, El a poruncit ucenicilor Săi să-I fie «martori în Ierusalim, în toată Iudea, în Samaria, şi până la marginile pământului» (F. Ap.1_8).

Şi nu cade oare asta în sarcina noastră, a tuturor creştinilor, căci noi toţi se cuvine să fim martori ai lui Hristos în această lume? În sfârşit, chiar simplul sentiment al recunoştinţei îl determină pe orice om inteligent, care gândeşte, să-i privească pe evrei cu atenţie deosebită şi compasiune.

MERITELE CULTURALE ALE POPORULUI EVREU

Tot ce avem mai valoros în viaţa noastră, a oamenilor de cultură, am dobândit prin poporul evreu. Credinţa curată în Dumnezeul unic, aşa-numitul monoteism, i-a fost dată acestui popor şi, prin el, întregii omeniri. Şi tocmai de această credinţă are nevoie sufletul omului contemporan. Unitatea omenirii depinde de măsura în care popoare aparte cred în Unicul. Nu în zadar doctorul Kerjenţev, chinuit de căutările adevărului unic (în povestirea lui Andreiev «Gândul»), exclamă într-un moment de mare tristeţe arzătoare: «Eu aş sfâşia acest pământ blestemat care are atât de mulţi dumnezei, şi nu un veşnic Dumnezeu unic!»

Este cu adevărat acesta un strigăt al sufletului, ieşit din

pieptul omului de azi suferind de moarte din cauza nesfârşitelor divizări în partide, religii şi secte ce se vrăjmăşesc între ele; căci sănătatea spirituală, tăria şi integritatea personalităţii sunt determinate de credinţa în Dumnezeul unic.

Personalitatea sănătoasă, puternică este creată de aşa-numitul monoteism, dominaţia unei singure idei măreţe în suflet. Cu decăderea sau pierderea acestei credinţe, mai devreme sau mai târziu survine inevitabil dedublarea, zbaterea spirituală şi degradarea personalităţii.

De aceea, de credinţa în Unul Dumnezeu, moştenită de la evrei, întotdeauna vom avea nevoie nu numai datorită valorii ei filozofice, ci şi din necesitatea unităţii interioare a fiecărui om viu care gândeşte.

Figura puternică a lui Moise ca prooroc, conducător şi legislator nu şi-a pierdut forţa de atracţie şi influenţa (fie şi numai în sfera legilor sociale) până în prezent.

Proorocii evrei îndeobşte sunt oameni cu inspiraţie şi o gândire de zbor vulturesc, ei ne deschid idealurile unei viitoare existenţe spirituale universale, când «în cerurile noi şi pe pământul nou» se vor înfăptui până la sfârşit dragostea şi adevărul, când «din săbii se vor făuri fiare de plug», şi se va sfârşi puterea întunericului, căci «pământul va fi plin de cunoştinţa Domnului, ca fundul mării de apele care-l acopăr».

Fie ca oamenii zilelor noastre, obosiţi cu sufletul, deprimaţi de triumful vizibil al răului, să se atingă din nou de aceste izvoare necesare de apă vie care răzbesc din chemările proorocului Isaia: «Voi, cei însetaţi, mergeţi cu toţii către ape...» şi ei îşi vor ridica din nou aripile căzute. Şi în ochii lor din nou se va aprinde focul de la şuvoaiele de lumină ce se revarsă din aceste înălţimi cereşti fără fund, văzute cu ochi de prooroc.

A trăi înseamnă a crea, iar a crea înseamnă a crede.

Şi dacă credinţa care a pălălăit cândva în inima ta tinerească a început să se stingă, dacă ţi-a slăbit curajul de a o împărtăşi deschis şi cu îndrăzneală, priveşte chipurile viguroase ale atleţilor credinţei, cum a fost, de pildă, Daniel, care nu s-a temut să fie aruncat pentru credinţa sa în Dumnezeul cel Viu într-o groapă cu lei.

Tineri şi tinere din zilele noastre, de la care astăzi se cere mai mult ca oricând o credinţă îndrăzneaţă, fierbinte — priviţi mai atent chipurile celor trei adolescenţi evrei aruncaţi în

cuptorul aprins din porunca împăratului Nebucadneţar pentru credincioşia lor faţă de Dumnezeul unic; aprindeţi-vă deci făclia, care poate de-acuma e gata să se stingă, de la credinţa lor ce s-a dovedit a fi mai fierbinte ca focul...

În mijlocul vechilor evrei vom găsi eroi ai credinţei, proroci şi conducători...

Dar Biblia însăşi?... Nu este ea oare cel mai mare monument al literaturii şi al culturii noastre în genere?

Literatura clasică universală nu este oare doar un comentariu la această carte, care oglindeşte idealurile ei universale eterne în condiţiile diferitelor epoci şi ţări?

Cunoscutul istoric al literaturii universale Scherr n-a găsit o mai mare laudă pentru Shakeaspeare decât calificând opera lui genială drept o «Biblie laică».

După cum spunea marele savant fizician Boyle, «comparate» cu Biblia, toate cărţile scrise de oameni, chiar şi cele mai bune, nu sunt decât nişte planete care împrumută «toată lumina şi strălucirea lor de la soare».

Ne sunt deci înţelese versurile lui Byron:

Ferice de cel ce Biblia citind,
Profundu-i sens l-a înţeles.
Mai bine însă, o muritorule, să nu te fi născut
Decât divinele-i cuvinte, trufas să le respingi.

Dar tot ce ni s-a arătat mai măreţ şi mai sfânt pe pământ este Domnul Isus Hristos, «Lumina lumii», Mântuitorul omenirii.

Trupeşte, însă, el se trage tot din evrei.

Anume în acest popor Dumnezeu a binevoit să se întrupeze.

Tot din mijlocul acestui popor au ieşit primii creştini, apostolii, care au adus lumii vestea bună a mântuirii.

Să nu uităm că Evanghelia — care deschide calea spre înfăptuirea tuturor speranţelor, idealurilor, viselor şi înaltelor noastre năzuinţe — este o carte evreiască.

Aşadar, încă de pe acum s-a împlinit în bună măsură marea făgăduinţă pe care a făcut-o Dumnezeu evreilor în persoana lui Avraam.

«Voi face din tine un neam mare, şi te voi binecuvânta; îţi voi face un nume mare şi vei fi o binecuvântare. Voi binecuvânta pe cei ce te vor binecuvânta, şi voi blestema pe cei ce te vor blestema; şi toate familiile pământului vor fi binecuvântate în tine»[1].

---

[1] Gen. 12_{2-3}.

Da, evreii din trecut sunt un mare popor.

A fost oare vreun alt popor pe pământ pe care Însuşi Dumnezeu să-l călăuzească nemijlocit prin pustiurile acestei lumi, arătându-i-se noaptea într-un stâlp de foc, iar ziua într-un stâlp de nor?

Asta însă a fost în trecut... Pe atunci soarta evreilor purta aureola unei măreţii şi puteri spirituale excepţionale. Dar acum?

SUFERINŢELE POPORULUI EVREU

Să ne amintim lanţul nesfârşit de prigoniri, persecuţii, înjosiri la care a fost sortit acest popor.

Ierusalimul a fost asediat de patruzeci de ori.

Poporul, izgonit din ţara sa, a fost risipit pe întreaga faţă a pământului.

Să urmărim peregrinările neîntrerupte ale evreilor în căutarea unui adăpost mai bun, aceste strămutări nesfârşite din Palestina în Spania, din Spania în Olanda şi Germania, din Germania în Rusia.

Astăzi aceşti exilaţi se găsesc şi în China, şi în Abisinia; potrivit revistei evreieşti «Ha-Olam», evreii trăiesc în prezent în 48 de ţări.

În Europa, evreii erau închişi în ghetouri, o parte îngrădită a oraşului; dincolo de porţile de lanţuri ale ghetoului nici un evreu nu avea dreptul să iasă după ora opt seara.

A fost o vreme, în evul mediu, când fiecare evreu trebuia să poarte pe spate un cerc galben, ca semn al originii şi ostracizării lor.

Asta însă n-a fost numai o izolare exterioară — de ea era legat un ghetou moral şi mai greu — dispreţul moral, al cărui jug evreii îl poartă şi până acum.

Dar convertirea cu forţa la creştinism cu ajutorul inchiziţiei?[1]

Dar pogromurile? Îţi îngheaţă sângele în vine numai când citeşti paginile sângeroase din istoria Chişinăului, Belostokului, Odesei. Vânătoarea unor bieţi săraci, goana după ei pe

[1] Imnul «Kol-Nidrei» (toate făgăduinţele»), cunoscut prin zguduitoarea sa tristeţe, executat de cantor în Ziua Ispăşirii (Iom-Kipur), a apărut în timpul acestei nevoite abateri de la credinţa părinţilor: în această rugăciune evreii îl imploră pe Dumnezeu să considere nevalabile «toate făgăduinţele» ce li s-au smuls prin ameninţări când au fost convertiţi cu forţa la creştinism.

acoperişurile şi prin podurile caselor, schingiuirea sălbatică a femeilor şi copiilor... Aceste fapte reale nu sunt oare o ruşine de neşters pentru aşa-zisa civilizaţie a noastră?

Ciudat este că evreii au fost supuşi celor mai mari prigoniri din partea reprezentanţilor creştinismului şi mahomedanismului, adică a celor două religii mondiale care îşi trag rădăcinile din iudaism. Mahomed nu numai că a preluat ideile sale religioase din Vechiul Testament, dar şi prin sânge el, ca şi poporul său, era înrudit cu evreii, trăgându-se din Ismail, fiul lui Avraam şi Agar.

La început, împreună cu iudeii el recunoştea Ierusalimul drept loc sfânt, către care trebuia să se întoarcă cu faţa în timpul rugăciunii (kibla). Mai târziu însă, el şi-a ales Mecca drept loc sfânt, explicând asta prin aceea că Dumnezeu i-a îndepărtat de la sine pe iudei şi cetatea lor.

Când a luat Medina, Mahomed a poruncit să fie masacraţi toţi evreii de parte bărbătească (600 de oameni).

Da, evreii beau din cupa cea mare a suferinţei, beau până în ziua de azi. Care este cauza acestei sorţi grele?

Se ştie că suferinţa este de două feluri: pentru dreptate şi pentru încălcarea dreptăţii.

DECĂDEREA SPIRITUALĂ A POPORULUI EVREU

Ce fel de suferinţă este aceasta pe care o îndură poporul evreu?

Să mă ferească Domnul de orice condamnare din partea mea a acestui popor şi să-mi ajute să ating cu grijă şi compasiune rănile lui de veacuri!

Dar în acelaşi timp, în numele adevăratei iubiri faţă de om, trebuie să am curajul să vorbesc adevărul, să spun lucrurilor pe nume, încercând să stabilesc diagnoza bolii în mod just şi profund. Căci ce înseamnă iubirea fără adevăr? Şi care este preţul adevărului fără iubire? Iar pe acestea două poate să le îmbine ca adevărat numai înţelepciunea Divină.

Pe de altă parte, îi voi ruga pe cititorii mei evrei să mă asculte cu răbdare şi curaj.

Evreii şi-au pierdut măreţia lor şi demnitatea lor morală... Chiar şi ei recunosc asta. Theodor Herzl recunoaşte în carnetul său de note neajunsurile morale ale poporului său «Die

Juden weisen moralische Defekte auf» (Theodor Herzl Tagebücher, Berlin, 1922). Ei trec printr-o reală decădere spirituală şi sărăcire morală. Şi tocmai asta e cel mai rău în soarta lor. Ei au pierdut chipul măreţ al poporului lui Dumnezeu, căruia i-a fost încredinţat Cuvântul lui Dumnezeu, care are «înfierea, slava, legămintele, darea Legii, slujba dumnezeiască, făgăduinţele...» (Rom. 9_4).

Vechiul eroism al evreilor s-a preschimbat în timiditate şi laşitate, credinţa în valori spirituale invizibile a degradat în preţuirea valorilor materiale vizibile, palpabile.

Marele nostru filozof rus Vladimir Soloviov a fost un prieten al poporului evreu, şi el şi-a exprimat simpatia sa faţă de acesta într-o serie de lucrări («Talmudul şi literatura modernă despre el», «Israelul Noului Testament», «Necrolog pentru Iosif Davidovici Rabinovici» ş.a.).

În articolul «Creştinismul şi problema evreiască», una din lucrările sale cele mai semnificative în acest sens, sunt amintite trei trăsături de mare valoare proprii geniului poporului evreu, şi anume:

1) credinţa intensă în Dumnezeul Viu,

2) puterea sentimentului personal (conştiinţa profundă de sine ca personalitate liberă) şi

3) aşa-numitul materialism sacru, în virtutea căruia evreul tinde spre sacralizarea materiei, spre imprimarea principiului religios tuturor relaţiilor pământeşti reale (personale, econo-mice, familiale, sociale), aşa cum se vede asta din nume-roasele prescripţii, reguli şi ritualuri expuse, de exemplu, în cartea «Leviticul».

Dar fără legătura vie cu Dumnezeul viu, aceste trei trăsături au degradat în contrariile lor spirituale: credinţa în Dumnezeul viu s-a transformat în autoadorare, puterea sentimentului personal s-a denaturat, devenind vanitate bolnăvicioasă — egocentrism (de aceea evreului îi place să vorbească aşa de mult despre sine!); iar materialismul sacru s-a transformat în patima deloc sfântă pentru înavuţire.

«Fiii proorocilor şi legământului» au degradat în negustori şi afacerişti de bursă.

Apostolul Pavel a fost un evreu tipic: cu setea nestinsă de a-l proslăvi pe Dumnezeul său el mergea din ţară în ţară, purtând vestea cea bună despre Mesia iudeilor şi elinilor, până când sabia ostaşului roman n-a curmat această energie nobilă.

Evreul de azi merge şi el din ţară în ţară, dar el nu poartă nici o veste bună, nici o misiune — doar tragica întrebare

despre sine însuşi tăinuiesc buzele arse şi privirea bolnavă a acestui peregrin — «jidovul rătăcitor» — Ahasverus.

El nu are ce spune oamenilor: el tace şi suferă în tăcere. Şi mai rău este că tace şi Dumnezeul lui Israel. De multe, multe veacuri durează această tăcere a lui Dumnezeu.

Slava lui Dumnezeu (Şehina), care se afla în templu, l-a părăsit. «Ihavod» איכבור — «s-a îndepărtat slava de Israel» — în aceasta constă esenţa profundă a tragediei evreieşti.

ISRAEL — POPOR ALES

Dar poporului evreu îi fusese dată o anumită, o mare misiune, pentru ea a fost el «ales».

Fiecare popor are o vocaţie a sa deosebită, fiecare este chemat să-şi spună omenirii cuvântul

Şi nu are oare fiecare om o sfântă chemare personală a sa, deosebită — de a descoperi adevărul lui Dumnezeu prin darurile pe care numai el le are?

Gogol şi Dostoievski credeau într-un astfel de «mesianism» al poporului rus: şi va veni un timp când în chinuri şi suferinţe se va naşte, spre bucuria lumii, acest «cuvânt rusesc» deosebit, o revelaţie deosebită asupra vieţii.

Mickiewicz era şi el însufleţit de credinţa mistică în vocaţia deosebită a poporului polonez.

Pe când evreii sunt un popor în esenţă recunoscut, «ales». Şi aici, ca întotdeauna, noblesse oblige; dar odată cu abaterea de la îndatoriri se pierde şi demnitatea ce-i era proprie.

După cum am mai spus, poporului evreu i-a fost încredinţată măreaţa misiune de a vesti tuturor popoarelor credinţa în Dumnezeul unic. Dar asta nu e totul: credinţa într-un singur Dumnezeu o propovăduiau încă aşa gânditori greci ca Socrate şi Platon, deşi nu atât de clar ca Biblia.

Esenţa caracterului ales al evreilor a constituit-o descoperirea lui Dumnezeu Însuşi pe pământ, revelaţia despre calea spre comunicarea nemijlocită cu Dumnezeul viu în persoana întrupării Lui — Mesia.

Toate religiile lumii, într-un grad diferit de intensitate şi profunzime, aspiră spre Dumnezeu, căutând acces la El. Dar fiinţa lui Dumnezeu este inaccesibilă pentru om.

Setea de a găsi calea spre El o au toate popoarele: tocmai ea a şi creat nevoia de un Mântuitor, Care urmează să vină

şi să transforme omul, apropiindu-l de Dumnezeire. Această credinţă în Mijlocitor şi Ispăşitor poate fi găsită în speranţele confuze ale legendelor şi ritualurilor din vechime, în misteriile greceşti, în învăţătura lui Zoroastru şi altor înţelepţi ai Orientului (din mijlocul lor au venit cei «Trei magi» pentru a I se închina lui Isus Hristos, când s-a născut la Betleem).

Însuşi faptul venirii lui Mesia trebuia să aibă loc în mijlocul poporului evreu.

«Materialismul sacru» ce-i este caracteristic, capacitatea de a realiza principiul spiritual şi de a spiritualiza materia constituiau acea trăsătură, în virtutea căreia, după părerea lui V. Soloviov, Dumnezeu a binevoit să se întrupeze anume în mijlocul acestui popor.

Veacuri întregi a durat pregătirea acestuia pentru primirea lui Mesia. Despre el proroceau sfintele slujbe din Templu, însăşi construcţia lui şi obiectele sfinte (chiar şi veşmintele preoţeşti[1]) — despre el «vorbeau în Lege Moise şi prorocii».

Aşadar, cuvântul despre Dumnezeu şi Mântuitorul trimis de El — aceasta este misiunea sfântă dată poporului evreu. Rămâne oare poporul evreu credincios acestei misiuni? Nu cumva abaterea de la ea este izvorul principal al suferinţelor lui?

Şi într-adevăr, păstrează oare evreii din zilele noastre acea credinţă fierbinte în Dumnezeu, care a făcut să iasă din pieptul lui Isaia rugăciunea:

«O! de ai despica cerurile, şi Te-ai pogorî, s-ar topi munţii înaintea Ta ca de un foc...»[2].

Cu părere de rău însă, în ce priveşte intelectualitatea evreiască, tineretul studios evreiesc, nu s-ar putea da un răspuns pozitiv în sensul acesta.

Am vizitat odată, la Praga, căminul studenţilor evrei de acolo; în timpul unei discuţii pe o temă religioasă i-am întrebat pe studenţi: «Cine dintre voi crede în Dumnezeu?».

— «Fiecare are dumnezeul său», a răspuns evaziv unul din ei.

— «Acesta nu este un răspuns la întrebarea mea. Cine dintre voi crede, conform Bibliei, în Dumnezeul lui Avraam, Isaac şi Iacov, în Dumnezeul Care ne-a creat, nu în dumnezeul pe care l-am creat noi?»

[1] Vezi cartea «Свет из тени будущих благ» de I. V. Karghel.
[2] Is. 64.

— «Într-un aşa Dumnezeu nimeni din noi nu crede...».

— «În aşa caz, eu sunt aici printre voi singurul evreu», am spus eu râzând, «fiindcă eu cred în Dumnezeu după Biblie, în Dumnezeul lui Avraam, Isaac, Iacov. Şi de acum încolo voi încerca să vă convertesc nu la confesiunea creştină, ci, mai întâi, la cea iudaică».

Ateismul a devenit, pare-se, chiar o trăsătură tipică a studenţimii evreieşti.

Fireşte, nu voi generaliza această constatare, deoarece cunosc şi alte fapte din viaţa poporului evreu.

Dacă în 1922 tineretul evreu a organizat la Odesa, de Ziua Judecăţii o procesiune antireligioasă prin faţa sinagogilor cu strigăte profanatoare: «Weg mit Gott!», dreptatea cere să amintesc şi faptul că acest apel a rămas fără răspuns din partea credincioşilor.

La cunoscuta dispută antireligioasă cu Lunacearski, care a avut loc la Moscova, în 1921, alături de noi, oponenţii din partea creştinilor, s-a pronunţat în apărarea nobilă şi îndrăzneaţă a credinţei în Dumnezeu rabinul Ia. I. Maze, de care am amintit mai sus.

Dar cu toate acestea, eu l-aş ruga pe fiecare evreu conştient să răspundă la întrebarea: crede el în Dumnezeu şi numai în El Unul cu toată credinţa vie? Căci dacă religia nu este la noi pe primul loc, atunci ea nu este deloc, cum pe bună dreptate spune Reskin. Doar Biblia ne învaţă întâi de toate despre monoteismul moral şi cel etic.

Şi orice preferinţă a exteriorului faţă de interior şi a materialului faţă de spiritual nu este oare închinare la idoli?

În acest caz, neîndoios este că orice evreu care şi-a pierdut credinţa în Dumnezeu a încetat de a mai fi evreu.

EVANGHELIA CA ÎMPLINIRE A PROROCIRILOR VECHIULUI TESTAMENT

Mai departe. De ce evreii nu acceptă Noul Testament, care este revelat în Evanghelie şi care mărturiseşte că Mesia deja a sosit. Oare de aceea că este «nou» şi ei îl resping sub pretextul fidelităţii faţă de primul Testament? Dar nu se spune oare la proorocul Ieremia:

«Iată, vin zile, zice Domnul, când voi face cu casa lui Israel şi cu casa lui Iuda un legământ nou (ברית חדשה). Nu ca legământul pe care L-am încheiat cu părinţii lor, în ziua când i-am apucat de mână, să-i scot din ţara Egiptului, legământ pe care l-au călcat, măcar că aveam dreptul de soţ asupra lor, zice Domnul. Că iată legământul, pe care-l voi face cu casa lui Israel, după zilele acelea, zice Domnul: Voi pune Legea Mea înlăuntrul lor, o voi scrie în inima lor, şi Eu voi fi Dumnezeul lor, iar ei vor fi poporul Meu»[1].

Oare nu tocmai acest legământ nou l-a adus Isus din Nazaret?

Bineînţeles, rezolvarea acestei chestiuni cere de la un evreu maximum de independenţă interioară, lipsă de prejudecată şi libertate de opinia străină, tradiţională: numai studierea conştiincioasă a acestei chestiuni în lumina raţiunii şi conştiinţei, în lumina prorocirilor Bibliei va sugera un răspuns obiectiv, totodată trebuie să ai şi curaj moral ca să recunoşti şi să împărtăşeşti deschis aceea ce este adevărat.

Eu însumi m-am convins din experienţă personală ce înseamnă să crezi sau să nu crezi sub jugul obişnuinţei sau opiniei străine. În adolescenţă credeam în Hristos, fiindcă aşa m-au învăţat. În anii de studenţie credinţa aceasta s-a clătinat. Chiar chestiunea privind Personalitatea lui Hrisots îmi devenise indiferentă şi «aşa cum i se cuvine unui student», am căzut la îndoială. Viaţa însă m-a făcut să revăd chestiunea şi în aceiaşi ani de studenţie, după studierea Evangheliei, am găsit un răspuns clar şi hotărât.

În acelaşi timp, această căutare m-a învăţat să recunosc şi să înţeleg dreptul omului care gândeşte de a avea îndoieli şi să respect aceea ce V. Soloviov numea «necredinţă de bună credinţă». O astfel de necredinţă protestează nu împotriva adevărului, ci tocmai în numele adevărului se ridică împotriva denaturărilor lui.

Aşa şi necredinţa evreilor deseori este doar rodul acelor idei denaturate despre creştinism pe care le crează exemplele proaste ale creştinilor.

Dar acum nu este vorba despre creştini, care pot fi foarte diferiţi, ci despre Hristos. Este El oare adevăratul Mesia?

---

[1] Ierem. 31_{31-32}.

Să ne întoarcem la prooroci. Oare nu s-au împlinit prezicerile lor în viaţa lui Isus Hristos?

Profesorul Şiltov de la Universitatea din Harkov, în una din cărţile sale, enunţă următoarea idee:

Dacă în veacul al X-lea cineva ar fi prezis că la sfârşitul sec. al XVIII-lea se va naşte în insula Corsica un ofiţer, care va deveni împărat al Franţei, apoi va cuceri o jumătate de lume, în zăpezile Rusiei va pierde o jumătate din armata sa şi îşi va sfârşi zilele pe insula Sf. Elena, oare cine n-ar recunoaşte pe acest erou în personalitatea istorică a lui Napoleon Bonapart?

Pe când despre Mesia s-a prezis cu mult mai mult, şi numai nedorinţa de a crede poate să te orbească într-atât încât să pierzi capacitatea de a vedea faptele. A fost un moment în viaţa mea când şi eu m-am îndoit de existenţa istorică a lui Isus Hristos, dar nu de aceea că nu cunoşteam acest fapt (pe atunci studiam la universitate istoria), ci fiindcă vroiam ca acest fapt să nu fie: căci dacă acest fapt a fost, mă gândeam eu atunci, el mă obligă să recunosc Evanghelia şi toate cerinţele ei morale. Această îndoială deriva atunci la mine din necredinţa de rea credinţă.

Amintesc doar câteva din principalele proorociri despre Mesia, care s-au confirmat în viaţa lui Isus Hristos:

1. Locul naşterii — Betleem (Mica 5_2).

«Şi tu, Betleeme Efrata, măcar că eşti prea mic între cetăţile de căpetenie ale lui Iuda, totuşi din tine Îmi va ieşi Cel ce va stăpâni peste Israel, şi a cărui obârşie se suie până la vremuri străvechi, până în zilele veşniciei».

Evanghelia de la Matei 2_1: «...S-a născut Isus în Betleemul din Iudea». Vezi, de asemenea, Luca, 2_{4-7}.

2. Vremea naşterii. Mesia trebuie să vină:

a) înainte ca Iudea să-şi piardă independenţa politică:

Toiagul de domnie nu se va depărta din Iuda, nici toiagul de cârmuire dintre picioarele lui, până va veni Şilo(שילה), şi de El vor asculta popoarele: (Gen. 49_{10}).

Vechiul Targum (adică traducerea arameică a Bibliei) al lui Onkelos raportează acest loc la Mesia. Isus a venit în zilele împăratului Irod, cu puţin înainte de căderea definitivă a independenţei politice a Iudeii, înainte ca «toiagul de domnie să fie fost depărtat din Iuda, înainte de dărâmarea Ierusalimului (a. 70) şi risipirea iudeilor în toate popoarele (v. Mat. 2_1).

b) în zilele celui de-al doilea templu.

Îndemnându-l pe Zorobabel să zidească un al doilea Templu, Dumnezeu spune, prin proorocul Hagai:

«Voi clătina toate neamurile, comorile tuturor neamurilor vor veni, חֶמְדַּת כָּל־הַגּוֹיִם şi voi umplea de slavă Casa aceasta, zice Domnul oştirilor. Slava acestei Case din urmă va fi mai mare decât a celei dintâi, zice Domnul oştirilor, şi în locul acesta voi da pacea» (Hag. $2_{7,9}$).

«Şi deodată va intra în Templul său Domnul pe care-L căutaţi; iată că vine, zice Domnul oştirilor». Aşa se spune la proorocul Maleahi tot despre cel de-al doilea templu (3_1).

Cel de-al doilea templu deja e dărâmat.

Cine dar, în afară de Isus, a venit în acest templu şi a înfăptuit toate semnele măreţiei amintite? Dacă nu Isus din Nazaret, atunci cine?

Să ne amintim şi de cunoscuta proorocire a lui Daniel (cap. $9_{21\text{-}27}$).

Tot îngerul Gavriil care-i vesteşte Fecioarei Maria naşterea de la ea a Mântuitorului (Luca 1_{26}), îi spune proorocului Daniel (a trăit de la 618 până în 530 î. Hr.):

«Şaptezeci de săptămâni au fost hotărâte asupra poporului tău şi asupra cetăţii tale cele sfinte, până la încetarea fărădelegilor, până la ispăşirea păcatelor, până la ispăşirea nelegiuirii, până la aducerea neprihănirii veşnice, până la pecetluirea vedeniei şi prooroociei, şi până la ungerea Sfântului sfinţilor. Să ştii dar, şi să înţelegi, că de la darea poruncii pentru zidirea din nou a Ierusalimului, până la Unsul (Mesia), la Cârmuitorul, vor trece şapte săptămâni; apoi timp de şasezeci şi două de săptămâni, pieţele şi gropile vor fi zidite din nou, şi anume în vreme de strâmtorare. După aceste şasezeci şi două de săptămâni, Unsul va fi stârpit, şi nu va avea nimic. Poporul unui domn care va veni va nimici cetatea şi sfântul Locaş, şi sfârşitul lui va fi ca printr-un potop... El va face un legământ trainic cu mulţi, timp de o săptămână, dar la jumătatea săptămânii va face să înceteze jertfa şi darul de mâncare, şi pe aripa urâciunilor idoleşti va veni unul care pustieşte, până va cădea asupra celui pustiit prăpădul hotărât». În traducerea rusă stă cuvântul «sed'mina» (nu «nedelea» — săptămână, care transmite exact cuvântul «şavium» (שבעים) — de genul masculin, în timp ce săptămâna în ebraică de obicei are forma de gen feminin din originalul evreiesc).

Că «sed'mina» (rom. săptămâna) constituie şapte ani, se vede din Talmud, unde se vorbeşte despre vremea venirii lui Mesia (Talmudul babilonean, Sanhedrin, 97a).

O astfel de înţelegere răspunde acelor locuri din Biblie unde al şaptelea an, când pământul trebuie să se odihnească, corespunde cu a şaptea zi a săptămânii şi se numeşte anul sâmbetei sau pur şi simplu sâmbăta (Ex. $23_{10\text{-}12}$, Lev. $25_{4\text{-}9}$).

De aceea şi cea mai nouă traducere în germană a Bibliei (Menga) transmite săptămâna («sed'mina») prin Wochenjahre.

În orice caz, «neclaritatea proorocirii este înlăturată prin împlinirea ei» în istorie, cum spune pe bună dreptate profesorul Hengstenberg de la Universitatea din Berlin, precum şi prin compararea ei cu alte proorociri corespunzătoare din Biblie.

Şaptezeci de sed'mina alcătuiesc 490 de ani, adică circa cinci secole.

Dată fiind complexitatea şi deosebirile dintre vechile cronologii (datorită modurilor deosebite de calcul) şi înţelegerea unor amănunte ale acestei proorociri, există divergenţe în calcularea momentelor cronologice ale împlinirii ei. Totuşi din aceste calcule, «nu există nici unul să dea rezultate care ar devia de la data proorocirii cu mai mult de zece ani» (Hengstenberg).

Lăsând la o parte detaliile[1] calculelor, avem următoarele fapte istorice indiscutabile pentru ştiinţă. Daniel (care a trăit în

---

[1] Una din dificultăţile unor astfel de calcule o constituie chestiunea privind începutul perioadei indicate de Daniel, adică vremea când s-a dat porunca de restabilire a Ierusalimului (cap. 9_{25}), fiindcă ştim din Biblie despre două asemenea porunci ale lui Artaxerxe (Ezra 7, Neemia 2). Cunoscutul învăţat Isaac Newton şi alţii socot începutul vremea când s-a dat prima poruncă, adică anul al şaptelea al domniei lui Artaxerxe, sau anul 457 î. de Hr.

Această metodă de calcul oferă o uimitoare corespundere a cifrelor istorice, şi anume: 457 ani din era de până la creştinism şi 33 de ani ai credinţei creştine alcătuiesc exact 490 de ani. După Daniel, Hristos trebuie să se arate deschis înaintea poporului ţinând o predică (după Evanghelie — având deja vârsta de 30 de ani) peste 69 de săptămâni (sed'mini), adică peste 483 de ani, socotind de la anul 457 î. de Hr. Asta ne aduce la anul 26 după Hr. (483 minus 457) — timpul ieşirii lui Hristos în faţa poporului şi la anul 4 după Hr. — vremea naşterii Lui. Deci, după Daniel, reiese că cronologia noastră creştină întârzie cu patru ani. Datele ştiinţifice de mai târziu au arătat, însă, că anume în cronologia erei creştine este o greşeală (a fost făcută în sec. VI de abatele învăţat Dionysius Exiguus) şi exact de 4 ani, adică Hristos s-a născut în realitate cu 4 ani mai înainte decât se socoate în general.

sec. 6 î. de Hr.) prezice că peste cinci veacuri şi anume în cursul veacului al cincilea (peste 69 sed'mini — săptămâni, sau 483 de ani) de la darea poruncii privind refacerea Ierusalimului (a fost dată de împăratul persan Artaxerxe, care a domnit din a. 465 până în 425, adică în veacul al cincilea î. de Hr.) — va veni Mesia şi se vor produce o serie de evenimente legate de venirea Sa.

Aşa s-a şi întâmplat. A venit exact în timpil acesta, a fost dat morţii pe Golgota, şi cu această jertfă de răscumpărare au fost «încetate fărădelegile, ispăşite păcatele şi nelegiurile». După aceea, «cetatea şi Sfântul locaş au fost nimicite de poporul unui domn care a venit» (adică de armatele conducătorului roman de oşti Titus în a. 70 după Hr.), mulţi L-au primit pe Hristos în scurt timp («a făcut legământ trainic cu mulţi, timp de o săptămână — sed'mina»), a incetat jertfa şi darul de mâncare, şi «pe aripa urâciunilor idoleşti... a căzut prăpădul hotărât». Toate evenimentele acestea s-au produs după moartea lui Isus, fiind lăuntric legate de respingerea Lui.

Astfel istoria confirmă prorocirea lui Daniel cu privire la vremea venirii lui Mesia. Totodată, cu ea coincid şi alte preziceri corespunzătoare ale Bibliei, amintite de noi, în cartea Geneza şi la proorocii Hagai şi Maleahi.

3. Mesia se va naşte din Fecioara. «De aceea Domnul însuşi vă va da un semn: Iată, fecioara va rămânea însărcinată, va naşte un fiu, şi-i va pune numele Emanuel» (Is. 7_{14}).

a) Cuvântul «Fecioara» se află în traducerea siriană (Peshito, sec. 2 î. de Hr.), şi la Ieronim (Vulgata, sec. 4 după Hr.). Este caracteristic faptul că şi evreii care au tradus Biblia din ebraică în limba greacă la Alexandria, aşa-numiţii cei 70 de tălmăcitori (înţelepţi) — autorii LXX — Septuaginta în sec. II după Hr. — au tradus cuvântul ebraic «alma» עלמה prin cuvântul grecesc «partenos» (παρθενοσ) — ceea ce înseamnă «fecioară». Abia după venirea lui Isus Hristos evreii au început să conteste această traducere (comparaţi traducerea lui Acvila în sec. 2 d. Hr., unde «alma» = νεανισ, femeie tânără).

b) Pe lângă considerentele filologice, proorocirea despre naşterea de la Fecioară e înţeleasă şi în mod logic: căci ce fel de «semn» putea fi în cazul unei naşteri obişnuite a Pruncului?

c) Unora le vine greu ca din conţinutul acestui capitol (din context) să recunoască mesianismul acestei proorociri, atribuindu-i doar sensul istoric în legătură cu evenimetul cunoscut

din timpul domniei împăratului Ahaz. Dar versetele 11—13 arată limpede că «semnul» este dat nu împăratului Ahaz, ci casei lui David, transferând semnul acestei proorociri din sfera personalului şi temporalului în sfera mesianicului şi eternului (din punct de vedere gramatic — singularul versetelor precedente trece, în aceste versete, în plural).

d) Neprihănitul Mesia este o fiinţă supranaturală («minunat», cum e numit El în vers. 6 cap. 9 din Isaia, în originalul ebraic («minune» — פלא). Şi este mult mai înţeleasă, după legea eredităţii, naşterea unei fiinţe supranaturale neprihănite pe cale supranaturală (din Duh şi Fecioara), decât pe cale obişnuită.

e) Fenomenul «naşterii feciorelnice» este cunoscut în ştiinţele naturii (partogenezis). Şi este oare ceva cu neputinţă pentru Dumnezeul Atotputernic, care l-a făcut pe primul om din ţărână, fără mijlocirea oricăror fiinţe, născătoare (adică fără participarea nu numai a tatălui, ci şi a mamei)? הפלא מיהוה דבר «Este oare ceva prea greu pentru Domnul?» (Gen. 18_{14}.).

4. Diferite detalii din soarta lui Mesia, chiar şi faptul că El va fi vândut pentru 30 de arginţi sunt prezise de către prooroci.

«Şi Mi-au cântărit, ca plată, treizeci de arginţi. Dar Domnul Mi-a zis: «Aruncă olarului preţul acesta scump, cu care M-au preţuit!» Şi am luat cei treizeci de arginţi, şi i-am aruncat în casa Domnului, pentru olar» (Zah. $11_{12\text{-}13}$); comp. Mat. $27_{3\text{-}8}$.

«Atunci Iuda, vânzătorul, când a văzut că Isus a fost osândit la moarte, s-a căit, a adus înapoi cei treizeci de arginţi, i-a dat preoţilor celor mai de seamă şi bătrânilor, şi a zis: «Am păcătuit, căci am vândut sânge nevinovat». «Ce ne pasă nouă?», i-au răspuns ei. «Treaba ta». Iuda a aruncat arginţii în Templu, şi s-a dus de s-a spânzurat. Preoţii cei mai de seamă au strâns arginţii şi au zis: «Nu este îngăduit să-i punem în vistieriea Templului, fiindcă sunt preţ de sânge». Şi după ce s-au sfătuit, au cumpărat cu banii aceia «Ţarina olarului», ca loc pentru îngroparea străinilor. Iată de ce ţarina aceea se numeşte până în ziua de azi «Ţarina sângelui».

5. Proorocul Isaia, în cap. 53, descrie atât de amănunţţit tabloul chinurilor lui Hristos cu 700 de ani înainte de întâmplarea lor, de parcă el însuşi ar fi stat atunci lângă crucea de pe Golgota. Şi pe baza aceasta noi, creştinii, îl considerăm pe Isaia un evanghelist al Vechiului Testament.

De caracterul uimitor, supranatural al cuvintelor sale este conştient şi însuşi proorocul, când spune: «Doamne, cine a crezut în ceea ce ni se vestise? Cine a cunoscut braţul Domnului?» În zadar tâlcuitorii evrei de mai târziu, de-acuma în era creştină, au încercat să raporteze acest capitol la întreg poporul Israelului. Lucrul acesta vine în contradicţie măcar şi cu vers. 8: «Dar cine din cei de pe vremea Lui a crezut că El fusese şters de pe pământul celor vii şi lovit de moarte pentru păcatele poporului Meu?» Şi mai departe cuvintele: «... nu săvârşise nici o nelegiuire şi nu se găsise nici un vicleşug în gura Lui» (vers. 9) — nu pot fi spuse despre nici un popor în genere. De aceea ele nu sunt aplicabile la Israel, care în fiecare an, de Ziua Judecăţii, se căieşte de păcate. Tocmai pentru aceste păcate şi a murit Mesia: «pentru păcatele poporului Meu El a fost lovit de moarte».

Nu se pot spune despre Israel nici aceste cuvinte: «ca o oaie mută înaintea celor ce o tund», fiindcă Israelul, ca şi oricare alt popor asuprit, n-a suferit în tăcere. Să ne amintim măcar şi de răscoalele sângeroase ale lui Bar-Cochba. Iată cât de lipsite de temei sunt explicaţiile iudeilor de mai târziu (cele apărute după Hr.).

Cât priveşte vechile interpretări iudaice, ele raportează această prorocire (Is. 52_{13-15} şi 53) la Mesia:

1. Targumul lui Ionatan ben Uziel (în Biblia rabinilor. Varşovia, 1883). מקראות גדולות
2. Talmudul din Babilon, Sanhedrin, 98 b.
3. «Zohar» (Cabbala), t. I, p. 181 a, b; t. III, p. 280 a.
4. Ialcut Şimoni, t. II, p. 53.

Dacă citim cu atenţie Evanghelia, vom recunoaşte fără greutate în Isus Hristos chipul de suferind al «omului durerii», despre Care se vorbeşte la proorocul Isaia; vom găsi aceleaşi amănunte, ţel, caracter şi roade ale suferinţelor Lui mesianice. Ţelul suferinţelor Lui la Isaia este acelaşi ca şi în Evanghelie: «El suferinţele noastre le-a purtat, şi durerile noastre le-a luat asupra Lui... El era străpuns pentru păcatele noastre... Pedeapsa care ne dă pacea, a căzut peste El, şi prin rănile Lui suntem tămăduiţi... Domnul a făcut să cadă asupra Lui nelegiuirea noastră a tuturor» (Is. 53_{4-6}).

Isus Hristos spune despre Sine: «Fiul Omului a venit să-Şi dea viaţa răscumpărare pentru mulţi» (Mr. 10_{45}). «După cum a înălţat Moise şarpele în pustie, tot aşa trebuie să fie înălţat şi Fiul Omului, pentru ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică» (Ioan 3_{14-15}).

Isaia spune: «A fost chinuit şi asuprit, dar n-a deschis gura deloc, ca un miel pe care-l duci la măcelărie, şi ca o oaie mută înaintea celor ce o tund».

Evanghelia povesteşte că martorii mincinoşi l-au clevetit pe Isus în faţa Sinedrionului. «Marele preot s-a sculat în picioare, şi I-a zis: Nu răspunzi nimic? Ce mărturisesc aceştia împotriva Ta? Isus tăcea» (Mat. 26_{60-62}).

Mai târziu, adus la judecată înaintea lui Pilat «n-a răspuns nimic la învinuirile preoţilor celor mai de seamă şi bătrânilor. Atunci Pilat i-a zis: N-auzi de câte lucruri Te învinuiesc ei? Isus nu i-a răspuns la nici un cuvânt, aşa că se mira foarte mult dregătorul» (Mat. 27_{12-14}).

«Şi a fost pus în numărul celor fără de lege», se spune la Isaia.

Şi într-adevăr, Isus a fost răstignit între doi tâlhari. Chiar şi un aşa amănunt ca îngroparea lui Isus în mormântul unui om bogat — Iosif din Arimatea, membru al Sinedrionului (Mat. 27_{57-60}), a confirmat proorocirea lui Isaia: «Groapa lui a fost pusă între cei răi, dar mormântul Lui la un loc cu cel bogat, fiindcă nu săvârşise nici o nelegiuire şi nu se găsise nici un vicleşug în gura Lui». Şi mai departe — El a înviat din morţi şi a văzut «sămânţă de urmaşi», un şuvoi de noi urmaşi, care nu încetează de mii de ani. Cu părere de rău, acest capitol nu se citeşte în sinogogă. Oare nu de aceea fiindcă el vorbeşte atât de clar despre Isus Hristos? Mi-amintesc că un cunoscut de-al meu — un tânăr evreu, într-o sâmbătă, fiind la sinogogă, a întrebat cu glas tare pe cei prezenţi: «Despre cine vorbeşte capitolul 53 din Isaia dacă nu despre Isus Hristos?». Întrebarea a stârnit, fireşte, o dispută aprinsă între cei ce l-au auzit.

HRISTOS

Dar să încetăm a compara proorocirile şi să vedem cum este înfăţişat Isus Hristos în Evanghelie.

Să ne adresăm nemijlocit Cărţii în care evreii-apostoli, «martori ai Cuvântului», ne înfăţişează Cipul Lui adevărat. Şi atunci vom vedea că El corespunde nu numai proorocirilor scrise, ci şi speranţelor tainice ale inimilor noastre şi cerinţelor raţiunii noastre. Oare nu va recunoaşte în El fiecare din noi idealul său? Urmăriţi în Evanghelie vorbele şi faptele Lui. Începeţi cu aceea cum într-o sâmbătă El şi-a declarat în sinagoga din Nazaret scopul venirii Sale. «I s-a dat cartea

prorocului Isaia. Când a deschis-o, a dat peste locul unde era scris: Duhul Domnului este peste Mine, pentru că M-a uns să vestesc săracilor Evanghelia; M-a trimes să tămăduiesc pe cei cu inima zdrobită, să propovăduiesc robilor de război slobozirea, şi orbilor căpătarea vederii; să dau drumul celor apăsaţi, şi să vestesc anul de îndurare a Domnului. În urmă, a închis cartea, a dat-o înapoi îngrijitorului, şi a şezut jos. Toţi cei ce se aflau în sinagogă aveau privirile pironite spre El. Atunci a început să le spună: Astăzi s-au împlinit cuvintele acestea din Scriptură, pe care le-aţi auzit. Şi toţi Îl vorbeau de bine, se mirau de cuvintele pline de har care ieşeau din gura Lui».[1]

Gândindu-ne bine la această «declaraţie» a lui Hristos, ne încredinţăm că ea răspunde dorinţelor şi nevoilor celor mai sincere şi mai adânci ale omului. Orice suflet viu este însetat de vestea cea bună de la Dumnezeu, care îi aduce omului tămăduirea inimii zdrobite, eliberarea din prizonieratul păcatului şi lumina vieţii.

Oare nu suntem noi toţi — şi evrei şi neevrei — victime ale unor decepţii amare, ale robiei spirituale şi orbirii morale?

Esenţa întrebării este dacă aceste cuvinte minunate ale Scripturii s-au împlinit într-adevăr în Isus Hristos. Evreii care le-au auzit atunci în sinagoga din Nazaret au recunoscut dechis faptul acesta, fiindcă vedeau faptele iubirii. Toate acestea le putem vedea şi noi, mai întâi prin citirea Evangheliei, apoi prin primirea lăuntrică a lui Hristos. În anii mei de studenţie, când am trecut de la studiu la experienţă, m-am convins în fapt, din trăiri personale, că Hristos cu adevărat va da pacea, lumina şi puterea, — atingând cu mâna Sa tămăduitoare rănile inimii, ochii nevăzători şi voinţa păcătoasă. Chipul Lui înmiresmat, ţesut din raze de lumină, înţelepciune şi iubire, respiră o frumuseţe desăvârşită. Oare nu despre El vorbea David în unul din psalmi: «Tu eşti cel mai minunat dintre toţi fiii oamenilor?»

Oare nu chipul Lui i-a inspirat pe poeţi şi pictori, creatori literaturii, picturii şi muzicii universale? Iată ce scrie poetul Balmont despre El în zilele noastre:

O frumuseţe singură-i pe lume de găsit —
A dragostei, mâhnirii, renunţării
Şi suferinţele durerii
Ale Hristosului pe cruce răstignit.

[1] Luc. 4_{17-18}, Is. 61_{1-2}.

Să ne amintim faptele Lui, cum îi salva El pe cei ameninţaţi de pieire, vindeca, învia, şi trupeşte şi spiritual.

Cum sub influenţa cuvintelor sale de inspiraţie Divină se renăşteau tâlharii şi femeile desfrânate, dobândind prin El o nouă viaţă, plină de curăţie, de sfinţenie şi iubire!

Şuvoaie de har se revărsau din ochii Lui, şi «cei ce se atingeau de El, se tămăduiau».

În acelaşi timp, dragostea lui pentru Israel se manifestă îndeosebi de viu:

«Eu nu sunt trimis decât la oile pierdute ale casei lui Israel», spune El unei femei canaanene păgâne.

Trimiţându-i pe ucenicii Săi să propovăduiască, El le spune: «Întâi mergeţi la oile rătăcite ale casei lui Israel».

Numai de două ori se pomeneşte în Evanghelie despre lacrimile lui Hristos.

O dată a plâns când a aflat vestea morţii lui Lazăr.

A doua oară — «când S-a apropiat de cetate (Ierusalim) şi a văzut-o, Isus a plâns pentru ea şi a zis: «Dacă ai fi cunoscut şi tu, măcar în această zi, lucrurile care puteau să-ţi dea pacea! Dar acum, ele sunt ascunse de ochii tăi».[1]

Sau să ne amintim cuvintele Lui pline de tristeţe, cu care Şi-a încheiat mustrarea cărturarilor şi fariseilor: «Ierusalime, Ierusalime, care omori pe prooroci şi ucizi cu pietre pe cei trimişi la tine! De câte ori am vrut să strâng pe copii tăi cum îşi strânge găina puii sub aripi, şi n-aţi vrut».[2]

Dar cum murea Hristos! Chiar şi în ceasul cel greu al morţii El îi căina pe cei ce L-au pironit pe cruce şi se ruga pentru vrăjmaşii Săi:

«Iartă-i, Tată, că nu ştiu ce fac».

După învierea din morţi, El le lasă poruncă apostolilor «să propăvăduiască tuturor neamurilor, în Numele Lui, pocăinţă şi iertarea păcatelor, începând din Ierusalim».[3]

Toată tragedia negării lui Hristos de către propriul Său popor, pe care El l-a iubit chiar până la moartea pe cruce este exprimată în câteva cuvinte ale apostolului Ioan: «A venit la ai Săi, şi ai Săi nu l-au primit».

[1] Luc. 19_{41-42}.
[2] Mat. 23_{37-38}.
[3] Luc. 24_{47}.

Evreii sunt ai Săi pentru Hristos, iar Hristos este al Său pentru evrei; acest adevăr simplu şi nestrămutat trebuie să şi-l restabilească fiecare evreu conştient care gândeşte.[1]

OARE PE DREPT A FOST EL NEGAT?

Să ne amintim povestea respingerii Lui.

În învăţătura Sa, duşmanii Săi vedeau lucruri noi şi abatere de la lege. Minunile Sale erau atribuite puterii răului.

Dar să privim obiectiv: El s-a abătut de la lege, sau cărturarii care-L judecau?

Citim în Evanghelie că poporul simplu şi neprefăcut «se mira de cuvintele pline de har, care ieşeau din gura Lui», iar fariseii ambiţioşi «L-au vândut din pizmă».

«Preoţii cei mai de seamă şi fariseii au trimis nişte aprozi să-L prindă...»

Şi mai departe: «Aprozii s-au întrors la preoţii cei mai de seamă şi la farisei. Şi aceştia le-au zis: De ce nu L-aţi adus? Aprozii au răspuns: niciodată n-a vorbit vreun om ca omul acesta»[2].

Poporul, slujitorii, copiii, pescarii din Galileea — cei care se aflau mai aproape de natură şi de viaţa truditoare reală, oamenii care nu erau stricaţi de cărturărie şi făţărnicie — pătrundeau cu inima frumuseţea învăţăturii Sale.

În faţa înţelepciunii Sale dumnezeieşti se închinau şi aşa cărturari ca Nicodim şi Pavel, care nu aveau conştiinţa sugrumată de pedantism şi îngâmfare.

Evreii din zilele noastre, pe cât ştiu eu, justifică neacceptarea lui Hristos prin următoarele argumente:

1. Hristos a călcat legea, de exemplu porunca cu privire la ziua de sâmbătă.

Dar El Însuşi spunea: « Să nu credeţi că am venit să stric Legea sau Proorocii, am venit nu să stric, ci să împlinesc (grec. πληρωσαι, germ. erfüllen).

Căci adevărat vă spun, câtă vreme nu va trece cerul şi

[1] Comp. Cartea evreului german Constantin Brunner «Hristosul nostru». (Unzer Christos) şi cuvintele remarcabile din ea: «Die Juden müssen Jesum wieder zurückwollen». (Evreii trebuie din nou «să-l dorească pe Isus»).

[2] Ioan $7_{32, 45\text{-}46}$.

pământul, nu va trece o iotă sau o frântură de slovă din Lege, înainte ca să se fi împlinit toate lururile.

Aşa că oricine va strica una din cele mai mici din aceste porunci, şi va învăţa pe oameni aşa, va fi chemat cel mai mic în Împărăţia cerurilor, dar oricine le va păzi, şi va învăţa şi pe alţii să le păzească, va fi chemat mare în Împărăţia cerurilor.

Căci vă spun că, dacă neprihănirea voastră nu va întrece neprihănirea cărturarilor şi a fariseilor, cu nici un chip nu veţi intra în Împărăţia cerurilor».[1]

Respectarea literei, a ritualurilor, manifestată în executarea formală a legii, nu salvează omul; anume aceasta i-a şi împedicat pe iudei să vadă adevărata neprihănire a lui Hristos.

Ei reproşau ucenicilor lui Hristos că aceştia nu postesc. Ei se indignau că Isus vindeca în ziua Sabatului. Iar El le-a zis: «Este îngăduit în ziua Sabatului să faci bine sau să faci rău? Să scapi viaţa cuiva sau s-o pierzi? Dar ei tăceau».[2]

De aceea tăceau, fiindcă în inima lor ei recunoşteau dreptatea lui Hristos. Căci şi ei cunoşteau cap. 58 din Isaia, unde se vorbeşte atât de înălţător, cu adevărat în spiritul Noului Testament, şi despre post, şi despre Sabat ca manifestare a principalei, unicei porunci despre iubire:

«Iată postul plăcut Mie: dezleagă lanţurile răutăţii, deznoadă legăturile robiei, dă drumul celor asupriţi, şi rupe orice fel de jug; împarte-ţi pâinea cu cel flămând, şi adu în casa ta pe nenorociţii fără adăpost... Atunci lumina ta va răsări ca zorile... şi slava Domnului te va însoţi... Dacă vei îndepărta jugul din mijlocul tău, ameninţările cu degetul şi vorbele de ocară, dacă vei da mâncarea ta celui flămând, dacă vei sătura sufletul lipsit, atunci lumina ta va răsări peste întunecime...».

Într-un cuvânt, în înţelegerea proorocească a Vechiului Testament, ca şi în Noul Testament, postul este o autolimitare în numele iubirii, nu doar o asceză a stomacului, ci şi a egoismului, înfrânarea nu numai a lăcomiei, ci şi a setei de înavuţire, a mândriei, înlăturarea oricărei exploatări a aproapelui.

Ce minunate erau în vechiul creştinism, dar şi în zilele noastre în timpul foametei din Rusia Sovietică, aşa-numitele «posturi ale iubirii», când credincioşii nu mâncau o zi întreagă, pentru ca hrana astfel economisită sau echivalentul ei să fie dată fraţilor înfometaţi!

[1] Mat. $5_{17\text{-}20}$.

[2] Mr. 3_4.

Tot aici la Isaia se spune şi despre Sabat în acelaşi sens evanghelic înălţător:

«Dacă îţi vei opri piciorul în ziua Sabatului, ca să nu-ţi faci gusturile tale în ziua Mea cea sfântă; dacă Sabatul va fi desfătarea ta, ca să sfinţeşti pe Domnul, slăvindu-L, şi dacă-L vei cinsti, neurmând căile tale, neîndeletnicindu-te cu treburile tale şi nededându-te la flecării, atunci te vei putea desfăta în Domnul, şi Eu te voi sui pe înălţimile ţării...».

Vindecarea într-o zi de Sabat a unei femei bolnave ce suferea de optsprezece ani, fiind gârbovă, a stârnit indignarea fruntaşului sinagogii. Dar Domnul i-a spus: «Făţărnicilor, oare în ziua Sabatului nu-şi dezleagă fiecare din voi boul sau măgarul de la iesle, şi-l duce de-l adapă? Dar femeia aceasta, care este o fiică a lui Avraam, şi pe care Satana o ţinea legată de optsprezece ani, nu trebuia oare să fie dezlegată în ziua Sabatului? Pe când vorbea El astfel, toţi protivnicii Lui au rămas ruşinaţi, şi norodul se bucura de toate lucrurile minunate pe care le făcea El».[1]

Într-o zi de Sabat, Isus trecea prin lanurile de grâu, şi ucenicii Lui, pe când megeau, au început să rupă spice. Asta a stârnit proteste şi reproşuri din partea fariseilor. Dar El le-a amintit ce a făcut David când a flămânzit el şi cei ce erau împreună cu el, cum a intrat în Casa lui Dumnezeu, în zilele marelui preot Abiatar, şi a mâncat pâinile pentru punerea înaintea Domnului, pe care nu este îngăduit să le mănânce decât preoţii, şi le-a dat şi celor ce erau cu el. Apoi le-a zis: «Sabatul a fost făcut pentru om, iar nu omul pentru Sabat».[2]

Anume Fiul Omului, ca Desăvârşit, poate domni peste legi, căci El face totul nu din bunul Său chef, ci din necesitate reală sau pentru dreptatea supremă.

Pe când fariseismul, cu înţelegerea sa literală şi formală a poruncilor a ajuns la noţiuni complet denaturate: eu au scos la lumină, de exemplu, cunoscutul tratat din Talmud (Beţ), în care se examinează la modul serios chestiunea dacă se poate mânca oul pe care găina l-a ouat în zi de Sabat. Este curios faptul că, pentru a ocoli interdicaţia de a muta sâmbăta lucrurile dintr-o casă în alta, unii evrei din oraşele din partea apuseană a Rusiei fixează două prăjini de o parte şi de alta a străzii, iar

[1] Luc. $13_{11, 14, 15-17}$.
[2] Mr. 2_{23-28}.

sârma ce le uneşte trebuie să însemne că întreaga stradă reprezintă o singură casă.

În Cuvântarea de pe munte, Hristos n-a anulat legile lui Moise, astfel El n-a înlăturat porunca «să nu ucizi», ci a aprofundat sensul ei prin aceea că a oprit pe oameni să se mânie pe fratele lor.

În general vorbind, Noul Testament faţă de Vechiul Testament este ca răsăritul soarelui faţă de zorile zilei: acelaşi soare străluceşte aici şi acolo, însă el arată oamenilor un grad diferit de luminozitate. Aici şi acolo este unul şi acelaşi Dumnezeu, dar este diferită închipuirea oamenilor despre El, şi diferită este profunzimea înţelegerii voinţei Sale.

O studentă din Praga mi-a spus nu demult: «Mă închin în faţa Noului Testament, dar Vechiul Testament.... El seamănă atât de puţin cu Evanghelia».

De fapt, Noul Testament are atâta comun cu Vechiul Testament cât are roza cu rădăcinile ei. Rădăcinile-i sunt aspre şi sure, ele trăiesc în sânul întunecat al pământului, dar ele hrănesc o floare minunată. Tot astfel din întunecimea Dumnezeiască a revelaţiilor lui Moise a înflorit roza frumos mirositoare a Testamentului Nou. Tot aşa, o intelectuală evreică din Tel-Aviv, simpatizantă a Evangheliei, mi-a spus nu demult: «Vechiul Testament este temelia, iar Noul Testament este casa construită pe această temelie. De trăit putem trăi numai în casă». La Varşovia, un inginer evreu cunoscut mi-a spus: «Când voi, creştinii, veţi găsi Evanghelia în Vechiul Testament , iar noi, evreii, vom găsi Vechiul Testament în Evanghelie, atunci ne vom înţelege unii pe alţii».

Şi chiar aşa este. Însuşi Hristos şi apostolii recunoşteau că Vechiul Testament este de inspiraţie dumnezeiască.

«Cum priviţi Vechiul Testament ?», a întrebat-o pastorul pe o bătrânică evlavioasă. «Ca Isus», a răspuns ea simplu. Un astfel de răspuns este cea mai bună ripostă falsului liberalism al unor creştini din vremea noastră, care prin speculaţiile lor vor să fie mai presus de Însuşi Învăţătorul.

2. Mai departe evreii se referă la învăţătura creştină despre Sfânta Treime, care, chipurile, ar contrazice revelaţia Vechiului Testament despre aceea că Dumnezeu este unic.

Trebuie totuşi să fim de acord că unele încercări nereuşite de a exprima în cuvinte omeneşti marea taină a Dumnezeirii pot trezi nedumeriri: asta arată o dată în plus cât de riscant este

pentru om «să pătrundă cu mintea trupească în ceea ce nu a văzut». Deja intenţia ca atare de a pătrunde transcendentul cu logica celor cinci simţuri este sortită eşecului din punct de vedere filozofic (în lumina teoriei cunoaşterii).

Un lucru e clar: Hristos învaţă despre acelaşi Dumnezeu Unic» în Care credeau Moise şi proorocii. La întrebarea unui învăţător al Legii care este cea mai mare poruncă din Lege, El a repetat cunoscutul: שמע ישראל:

«Ascultă, Israel: Domnul, Dumnezeul tău este Dumnezeul tău», şi prin aceasta a confirmat învăţătura lui Moise despre monoteism. În originalul ebraic se spune anume אחד «ehad» — unic (unul în sensul unităţii, care poate fi şi în pluritate), şi nu יחיד «iahid» — singurul, numai unul, singuratic.

Nu este vorba despre o unitate aritmetică, ci despre una etică şi metafizică. El este unul în toate manifestările sale, şi în trecut, şi în prezent, şi în viitor, şi în istorie, şi în natură, şi în toate ipostazele şi manifestările fiinţei Sale.

Tot astfel, la omul sufleteşte sănătos, integru şi raţiunea şi voinţa, şi simţurile formează un tot unic, ele sunt întrunite de ceea ce noi numim «personalitate, «eu», «unitatea spiritului».

«Dumnezeu nu este o unitate sterilă, ci Treime creatoare». Şi în Vechiul Testament Dumnezeu se numeşte în ebraica veche printr-un cuvânt care are forma de plural: «Elohim» (divinităţi) אלהים. Chiar la începutul cărţii Geneza se spune: «La început, Dumnezeu a făcut cerurile şi pământul»; este caracteristic faptul că verbul «a făcut» este aici totuşi la forma singular. Toate ipostazele Divinităţii au participat la creare (facere), dar a creat (făcut) totuşi El, Dumnezeul Unic, după un plan şi un chip unic. Mai departe se spune:

«Să facem omul după chipul şi asemănarea Noastră».

Chipul lui Dumnezeu e unul, dar el întruchipează diversitatea Divină. Aceste trei ispostaze principale ale lui Dumnezeu — Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh sunt pomenite în cărţile Vechiului Testament sub diferite denumiri: Dumnezeu-Elohim, Duhul lui Dumnezeu רוח אלהים, iar Fiul, ca întrupare a lui Dumnezeu, Dumnezeul văzut, perceptibil, slava lui Dumnezeu (Şehina) שכינה; uneori aşa se şi numeşte cu acelaşi nume, de exemplu în psalmul 2 (vers. 7): «Domnul Mi-a zis: Tu eşti Fiul Meu! Astăzi Te-am născut»

בני אתה אני היום ילדתיך

«Daţi cinste Fiului ca să nu Se mânie». În capitolul 63 la Isaia (vers. 9 şi 10) de asemenea sunt amintite cele trei ipostaze: Dumnezeu, Îngerul care este înaintea Feţei Lui şi Duhul Lui cel sfânt. Tot despre acest Înger care este înaintea Feţei Lui se vorbeşte şi în Exod 23_{2-21}: «Iată, Eu trimet un Înger înaintea ta, ca să te ocrotească pe drum şi să te ducă în locul pe care L-am pregătit. Fii cu ochii în patru înaintea Lui şi ascultă de glasul Lui; să nu te împotriveşti Lui, pentru că nu vă va ierta păcatele, căci Numele Meu este în El».

Scriitorul rus Sergheienko mi-a spus odată că trinitatea este formula a tot ce există: «Luaţi, spunea el, acest creion: el cuprinde o anumită idee, materia care o întrupează şi puterea care a întrupat-o».

3. «Dar se poate întrupa Dumnezeu în om? Cum se poate încadra infinitul în finit?» întreabă mai departe evreii, având în vedere învăţătura despre Hristos ca Fiul lui Dumnezeu. «Oare Dumnezeul Nevăzut poate avea chip văzut? Şi cum poate Dumnezeu să aibă Fiu?» Dar tocmai această relaţie este exprimată în amintitul psalm 2, unde Dumnezeu spune despre Mesia: «Tu eşti Fiul Meu».

Tocmai pentru că Dumnezeu e nevăzut, El trebuia să Se întrupeze, ca să devină vizibil şi accesibil. Iată ce se spune despre Hristos în Evanghelie: «Cuvântul (Dumnezeu) S-a făcut trup..., şi noi am privit slava Lui...». «Nimeni n-a văzut vreodată pe Dumnezeu; singurul Lui Fiu, care este în sânul Tatălui, Acela L-a făcut cunoscut» (Ioan $1_{4,18}$).

Şi tot despre întruparea lui Dumnezeu se spune la proorocul Isaia în cap. 9:

«Căci un Copil ni s-a născut, un Fiu ni s-a dat şi domnia va fi pe umărul Lui; Îl vor numi: Minunat, Sfetnic, Dumnezeu tare, Părintele veşniciilor, Domn al păcii».

Locul acesta de asemenea este mesianic conform vechiului Targum al lui Ionatan.

Un cunoscut de-al meu, un tânăr evreu, citind locul acesta, s-a oprit în nedumerire. Şi e de înţeles: el a întâlnit aici acelaşi fapt de nepătruns care s-a realizat în Noul Testament — întruparea eternului în temporal, a Părintelui veşniciilor în Pruncul din Betleem. «Dar acesta este Cuvântul lui Dumnezeu», îşi zicea prietenul meu: «Cum să nu cred în El? Totuşi este atât de neînţeles, asta este cu neputinţă». Dar iată a început să citească mai departe:

«Iată ce va face râvna Domnului oştirilor (vers. 7). Şi deodată întunericul din sufletul lui a fost destrămat de lumina credinţei, a acelei credinţe care este atât de cunoscută adevăratului Israelit: «Râvna Domnului oştirilor...». A!... Atunci totul e posibil. Dacă apare acea Forţă creatoare atotputernică, aceea Care a creat universul, Care a trecut cândva poporul evreu peste mare şi pustiu, atunci totul este cu putinţă. Şi el s-a pătruns de credinţă, apoi a devenit martor al lui Hristos în faţa altora.

Aici se adevereşte Cuvântul lui Dumnezeu, spus prin Isaia în cap. 55, care de asemenea prooroceşte despre Mesia:

«Gândurile Mele nu sunt gândurile voastre, şi căile voastre nu sunt căile Mele, zice Domnul. Cu cât sunt de sus cerurile faţă de pământ, atât sunt de sus căile Mele faţă de căile voastre». Dumnezeu, ca să ne fie accesibil, a devenit om; Hristos deci este Dumnezeu, ca să zicem aşa, tradus în limba omenească. Şi ca întotdeauna, minunea şi aici se produce «nu pe lângă, nu împotriva, ci pe de asupra naturii» (non contra, non praeter, sed supra naturam). Mai pe scurt, în toată învăţătura lui Hristos nu veţi găsi nici un fel de contradicţii nici cu raţiunea omului în general, nici cu ideile şi legile Vechiului Testament în particular: Noul Testament nu este împotriva, ci este superior şi unuia şi altuia.

În definitiv, singura contradicţie pe care o găsim la citirea Bibliei este contradicţia dintre ea şi om, creată de păcatul acestuia din urmă. Tocmai ea a şi generat protestul cărturarilor şi fariseilor împotriva lui Hristos; dar în mândria lor oarbă ei n-au observat că de-acum de mult mergeau împotriva poruncilor curate ale Vechiului Testament, adaptându-l la slăbiciunile şi poftele lor omeneşti şi înlocuind porunca Domnului cu datine aşezate de oameni.[1] Învăţătura lui Hristos într-adevăr contrazice această interpretare talmudică a Torei, şi Tora nu mai puţin contrazice aceste datini aşezate de oameni.

Ca să nu-şi recunoască nedreptatea, cărturarii şi fariseii au început să-l învinuiască pe Hristos de neadevăr; chiar şi despre puterea lui Dumnezeu care se arăta în minunile săvârşite de El, ei ziceau că vine de la duhul rău[2], căzând astfel în păcatul de neiertat al hulirii Duhului Sfânt.

Ei spuneau despre El: «Ai drac în Tine», dar cu adevărat

[1] Mr. 7_8.
[2] Mr. $3_{22\text{-}30}$.

că ei se aflau în puterea întunericului. Căci petele de pe soare uneori nu sunt decât pete pe ochelarii noştri.

Pe când Hristos stătea înaintea lor cu conştiinţa Sa Dumnezeiesc de curată şi le zicea:

«Cine dintre voi Mă poate dovedi că am păcat? Dacă spun adevărul, pentru ce nu mă credeţi?»![1]

Când păgânul Pilat L-a scos pe Hristos în faţa mulţimii întărâtate, care cerea răstignirea Lui după mărturia mincinoasă a cărturarilor şi fariseilor, acesta a spus despre El:

«Să ştiţi că nu găsesc nici o vină în El. Isus a ieşit deci afară purtând cununa de spini şi haina de purpură. «Iată omul!» le-a zis Pilat»[2].

Şi Pilat, şi tâlharul răstignit alături de El pe cruce, şi ostaşul roman care stătea de strajă au recunoscut nevinovăţia şi sfinţenia Lui. Conştiinţa poporului era de partea Sa: ea îl întâmpina cu strigăte de «Osana» când Isus intra în Ierusalim călare pe asin, aşa cum prorocise Zaharia (9_9). După moartea Sa pe cruce, «tot norodul care venise la priveliştea aceea, când a văzut cele întâmplate, s-a întors, bătându-se în piept» (Luc. 23_{48}).

Aşadar, El a fost osândit pe nedrept. Pentru a atrage poporul de partea lor, acuzatorii au strecurat în mulţime zvonuri false despre falsitatea învăţăturilor Lui, la judecata marelui preot au fost aduşi martori mincinoşi, în faţa lui Pilat au făcut aluzie la pericolul pe care l-ar fi prezentat «noul împărat», iar unora le-au insuflat teama pentru patrie («vor veni romanii şi ne vor subjuga»).

CAUZELE PRINCIPALE ALE NEACCEPTĂRII LUI HRISTOS

«De ce nu credeţi în Isus Hristos?», am întrebat-o pe o fată evreică la Luţk (Polonia), «fiindcă nu puteţi sau nu vreţi să credeţi?». — «Desigur, fiindcă nu pot crede», mi-a răspuns ea. «Încă din copilărie ni s-a povestit viaţa lui Isus «Toldot Ieşu», în care se spune că Isus este un înşelător care abate de la drumul cel drept». — «Într-un astfel de Mesia, fireşte, nici noi n-am putea crede», am spus eu, «dar în Evanghelie se aduce

[1] Ioan 8_{46}.
[2] Ioan $19_{4,5}$.

o mărturie istorică, scrisă de ucenicii Săi, şi ea ne redă chipul unui mare învăţător al adevărului şi al unui Neprihănit desăvârşit». — «Da, într-un astfel de Mesia aş putea crede», a răspuns fata şi şi-a exprimat hotărârea de a lua cunoştinţă de Evanghelie.

Asemenea acestei fete, mulţi evrei nu cred în Hristos din necunoaştere. Ei sunt gata să creadă, însă nu au cunoaştere.

Dar de ce nu cred în Hristos evreii instruiţi, care deja cunosc Evanghelia? Iată, avem în faţă cartea învăţatului evreu I. D. Klauzner, profesor la Universitatea din Ierusalim, sub denumirea de «Ieşu Ganoţri» (Isus din Nazaret). Ea reflectă viu modul de «gândire al intelectualităţii evreieşti. Autorul cunoaşte bine Evanghelia. În ampla sa lucrare el demonstrează că tratatul «Toldot Ieşu» תולדות ישו nu are nici o valoare istorică şi nu reprezintă altceva decât o născocire duşmănoasă, apărută nu mai devreme de sec. al V-lea după Hristos drept răspuns «creştinilor» care-i persecutau pe evrei în Evul mediu. Spre deosebire de raţionaliştii radicali din timpurile noastre, autorul confirmă, pe baza literaturii evreieşti talmudice vechi, faptul existenţei istorice a lui Hristos. Autorul îl recunoaşte pe Hristos drept un mare învăţător evreu de etică. El nu împărtăşeşte tradiţia fanatică ce interzice chiar şi rostirea numelui lui Isus şi recomandă Evanghelia drept sursa directă cea mai veche şi mai bună pentru cunoaşterea învăţăturii lui Hristos şi drept cea mai bună carte pe probleme de etică. Răstignirea lui Hristos el o consideră nedreaptă («deşi corespunde justiţiei din acea vreme»).

Dar nici el nu crede în Hristos ca Mesia şi Fiul lui Dumnezeu. Cu toate că Evanghelia vorbeşte clar în favoarea acestei credinţe în cuvintele şi faptele lui Isus, autorul respinge toate aceste mărturii — după cum crede el sincer în numele ştiinţei şi religiei iudaice. La o studiere mai atentă a acestei cărţi, vedem însă că, în principalele concluzii filozofice, sub numele de ştiinţă ni se propun raţionamentele reticente neîntemeiate ale teologilor «creştini» liberali şi opiniile personale, neargumentate, ale autorului. Însuşi chipul lui Hristos este redat în această lucrare nu aşa cum e înfăţişat în Evanghelie, ci este subiectiv deformat în aşa măsură că şi noi, creştinii, n-am putea să credem într-un astfel de Mesia —nedesăvârşit nici în cuvânt, nici în faptă, care a murit şi nu a înviat.

Fără nici un fel de dovezi autorul neagă naşterea lui Hristos în Betleem. Prin argumente forţate, neconvingătoare, el afirmă, contrar mărturiei clare a Evangheliei, ca Ioan Botezătorul nu l-a recunoscut pe Hristos drept Mesia.

Cât de subiectiv ciunteşte autorul Evanghelia, aplicând «metoda foarfecelor», o arată următorul fapt: cuvintele spuse de Hristos pe cruce «Iartă-i, Tată, că nu ştiu ce fac», după părerea profesorului Klauzner, n-au fost spuse deloc, deoarece ele «pentru Hristos sunt de neconceput în împrejurări atât de groaznice». Minunile lui Hristos, inclusiv minunea învierii Lui, el le neagă fără nici un argument.

Într-un cuvânt, el neagă tot ce confirmă calitatea supranaturală, mesianică a lui Hristos.

La începutul cărţii, autorul promite să facă o descriere pur ştiinţifica a vieţii lui Hristos, şi lucrarea într-adevăr conţine mult material ştiinţific valoros. În negarea nefondată a minunii, însă, acest caracter ştiinţific lipseşte. «De ce consideraţi legendă minunea învierii lui Hristos?», l-am întrebat pe profesor. «Fiindcă eu în genere nu cred în supranatural. Exact aşa neg şi minunile din Biblia noastră...»

Aşadar, motivul principal al nerecunoaşterii Evangheliei în această carte este că autorul neagă minunile Bibliei (adică ale religiei sale iudaice) în aceeaşi măsură ca şi minunile din Evanghelie. În critica Evangheliei el face referiri la ştiinţă şi la religia iudaică, dar, cu părere de rău, în concluziile sale finale dă dovadă atât de lipsa unei metode ştiinţifice obiective, cât şi de fidelitate faţă de iudaismul adevărat, cel biblic.

Conform datelor teoriei cunoaşterii (gnoseologiei), ştiinţa nu neagă supranaturalul (transcendentalul), ci chiar ne aduce la necesitatea lui[1]. De aceea, geniile ştiinţei, cum ar fi Pascal, Newton, Pirogov, Vladimir Soloviov, recunoşteau supranaturalul, şi anume, minunile Vechiului şi Noului Testament.

Pe de altă parte, însă, adevăratul iudaism, fireşte, împărtăşeşte credinţa în minune, deoarece ea este bazată pe Biblie — revelaţia despre Dumnezeul cel viu, «care face minuni» (עשה פלא Ps. 77_{14}).

[1] Vezi prelegerea mea «Ştiinţa şi religia» (rus.). Praga, 1926.

Cartea aceasta[1] dă la iveală într-un mod caracteristic necredinţa intelectualului evreu şi arată că el neagă minunile Evangheliei nu pentru că rămâne iudeu, ci pentru că a încetat să mai fie iudeu în adevăratul sens biblic al acestui cuvânt, şi prin aceasta se adeveresc cuvintele lui Hristos spuse de El evreilor: «Dacă aţi crede pe Moise, M-aţi crede şi pe Mine, pentru că el a scris despre Mine. Dar dacă nu credeţi cele scrise de el, cum veţi crede cuvintele Mele? (Ioan $5_{46, 47}$).

Aşadar, poporul evreu simplu nu crede, fiindcă nu cunoaşte. El cinsteşte Biblia, dar nu o citeşte. Intelectualul evreu, dimpotrivă, cunoaşte, dar nu crede. El citeşte Sfânta Scriptură, inclusiv Evanghelia, dar nu o cinsteşte şi atotputernicia lui Dumnezeu n-o recunoaşte. «Vă rătăciţi! Pentru că nu cunoaşteţi nici Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu», a spus Hristos saducheilor, raţionaliştilor din vremea Sa (Mat. 22_{29}).

Pe evrei îi împiedică să-l accepte pe Hristos ori cunoaşterea insuficientă, ori credinţa insuficientă în Dumnezeu şi proorocii Lui. Această necredinţă poate fi «de bună credinţa», întrucât se bazează pe îndoiala sinceră în numele Adevărului, pe care îl caută cinstit. Dar ea încetează să mai fie de bună credinţă atunci când neagă Adevărul «în numele său», în numele părerilor şi gusturilor sale. Nu noi, desigur, trebuie să judecăm ce fel de necredinţă manifestă un om sau altul (mai bine să judece el despre aceasta), dar iată ce spune Hristos despre necredinţa perfidă: «Cercetaţi Scripturile, pentru că socotiţi că în ele aveţi viaţa veşnică, dar tocmai ele mărturisesc despre Mine. Şi nu vreţi să veniţi la Mine ca să aveţi viaţa... Ştiu că n-aveţi în voi dragoste de Dumnezeu» (Ioan $5_{39, 40, 42}$).

La Paris, după o prelegere a mea pe tema dată, un evreu mi-a spus:

«Dumneavoastră uitaţi istoria. Evreii nu l-au putut accepta pe Hristos din cauza ideii naţionale: ei se temeau de subjugarea străină («vor veni romanii şi ne vor aservi»).

În realitate, tocmai după ce evreii l-au respins pe Hristos (noi afirmăm că şi *ca urmare* a acestui fapt) au venit romanii

[1] Critică mea scurtă la cartea prof. Klauzner, în lumina ştiinţei şi a Bibliei, am expus-o în articolul «Ieşu Ganoţri». A fost publicat în reviste germ., eng. şi ruse, a apărut şi în broşură aparte în ebraică la Ierusalim (״ישו הנוצרי״) 1932, Jerusalem, P.O. Box. 632).

şi au subjugat poporul şi ţara. Acestea sunt fapte ale istoriei, şi nu trebuie să uităm nu numai istoria *ideilor*, ci şi istoria *faptelor*.

Totodată, însăşi ideea aceasta naţională devine lipsită de temei şi eronată atunci când naţia este un scop în sine, valoroasă prin ea însăşi, iar religia doar un mijloc pentru naţie, căci cu adevărat, dacă Dumnezeu nu e pe primul loc la un popor, atunci nu-L are deloc. Scriitorul evreu Montefiore îi reproşează, pe bună dreptate, profesorului Klauzner că el subordonează în cartea sa ideea religioasă intereselor naţionale.

Evreii care gândesc şi care cunosc Noul Testament recunosc nedreptatea negării lui Hristos şi vorbesc tot mai deschis despre aceasta. Astfel, la Praga, în 1931, la Casa Studenţilor, după o prelegere a mea în faţa unui numeros auditoriu alcătuit din studenţi evrei, unul dintre ascultători a ieşit în faţă şi a spus: «Noi, evreii, trebuie să recunoaştem că respingerea lui Isus Hristos de către strămoşii noştri a fost o greşeală etică». Nimeni dintre studenţii evrei nu l-a contrazis.

Nu demult, în America, un evreu le-a propus în presă conaţionalilor săi să se revină asupra «cazului Hristos» şi pentru aceasta să se convoace un nou Sinedrion, precum şi experţi în domeniul religiei şi ştiinţei atât iudei, cât şi creştini.

Nu rareori evreii chiar încearcă să scuze greşeala poporului prin aceea că, chipurile, Hristos a fost răstignit de către «conducătorii orbi», clasa guvernantă, burghezia din acele timpuri etc.

Din această recunoaştere decurge o importantă consecinţă de ordin practic: dacă Hristos a fost respins pe nedrept, atunci evreii de azi nu numai că trebuie să recunoască deschis, ci şi să lichideze în fapt această nedreptate: ei trebuie să-l accepte pe Hristos şi învăţătura Sa.

În caz contrar, ei continuă să susţină un neadevăr ce apasă conştiinţa poporului.

CONSECINŢELE NEACCEPTĂRII LUI HRISTOS

Între timp anume acest neadevăr a dus la urmări extrem de grele în viaţa evreilor şi a întregii omeniri. Despre ele parţial am şi vorbit deja. Toate aceste nenorociri externe şi interne pe care de aproape două mii de ani le suferă poporul evreu

amintesc mult de prezicerile sumbre din cap. 28 al Deuterenomului: acolo sunt enumerate suferinţele date pentru neascultarea de glasul Domnului şi neîmplinirea poruncilor Lui: cucerirea străină, împrăştierea prin alte popoare, boli, prigoniri, frica de sclav în faţa oamenilor. «Dar nici între aceste neamuri nu vei fi liniştit şi nu vei avea un loc de odihnă pentru talpa picioarelor tale. Domnul îţi va face inima fricoasă, ochii lâncezi şi sufletul îndurerat. Viaţa ta îţi va sta nehotărâtă înainte, vei tremura zi şi noapte, nu vei fi sigur de viaţa ta. În groaza care îţi va umple inima şi în faţa lucrurilor pe care ţi le vor vedea ochii, dimineaţa vei zice: «O de ar veni seara!» şi seara vei zice: «O, de ar veni dimineaţa!».

După zidirea primului templu, Dumnezeu l-a înştiinţat pe Solomon despre nenorocirile ce vor lovi poporul dacă se va abate de la El:

«Voi nimici pe Israel din ţara pe care i-am dat-o, voi lepăda de la Mine casa pe care am sfinţit-o Numelui Meu, şi Israel va ajunge de râs şi de pomină printre toate popoarele»[1].

Asta înseamnă că poporul va fi lepădat.

«De aceea se vor numi argint lepădat, căci Domnul i-a lepădat»[2].

«Dumnezeul meu îi va lepăda, pentru că nu L-au ascultat: de aceea vor rătăci printre neamuri»[3].

«Când S-a apropiat de cetate (Ierusalim) şi a văzut-o, Isus a plâns pentru ea şi a zis: «Dacă ai fi cunoscut şi tu, măcar în această zi, lucrurile care puteau să-ţi dea pacea! Dar acum ele sunt ascunse de ochii tăi. Vor veni peste tine zile când vrăjmaşii tăi te vor înconjura cu şanţuri, te vor împresura şi te vor strânge din toate părţile: te vor face una cu pământul, pe tine şi pe copiii tăi din mijlocul tău; şi nu vor lăsa în tine piatră pe piatră, pentru că n-ai cunoscut vremea când ai fost cercetată»[4].

Hristos a prezis faptele triste în soarta poporului evreu, a căror povară el o poartă până acum, şi anume:

a) *luarea Ierusalimului* («Ierusalimul va fi călcat în picioare de neamuri, până se vor împlini vremurile neamurilor»[5]);

---

[1] Reg. 9_7.
[2] Ier. 6_{30}.
[3] Os. 9_{17}.
[4] Luc. 19_{41-44}.
[5] Luc. 21_{24}.

b) *dărâmarea Templului* («Ucenicii Lui s-au apropiat de El ca să-i arate clădirile Templului. Dar Isus le-a zis: «Vedeţi voi toate aceste lucrări? Adevărat vă spun că nu va rămânea aici piatră pe piatră care să nu fie dărâmată»[1]);

c) *izgonirea evreilor din ţara lor şi împrăştierea lor printre popoarele păgâne* («Vor cădea sub ascuţişul sabiei, vor fi luaţi robi printre toate neamurile»[2]).

Acestea sunt urmările triste ale faptului că Israelul «n-a cunoscut ziua când a fost cercetat, nu l-a recunoscut pe Mesia al său, care «a venit la ai Săi, si ai Săi nu L-au primit»[3].

Când e vorba de suferinţa poporului evreu, lucrul cel mai îngrozitor nu sunt aceste nenorociri venite din afară, ci pustiirea lăuntrică, sărăcirea sufletească.

Părăsind Templul din Ierusalim, Hristos a spus iudeilor, care nu L-au primit: «Iată că vi se lasă casa pustie». Şi, într-adevăr, Templul, unde sălăşluia slava lui Dumnezeu, a devenit pustiu — el pur şi simplu a încetat să mai existe. El a fost numit casă, şi cu adevărat acolo era casa părintească pentru sufletul evreului. El a pierdut această casă, şi de atunci însuşi sufletul evreului, bogat în capacităţi creatoare, s-a pustiit, s-a golit.

Cândva, după trecerea prin pustiu, poporul s-a oprit la hotarul Pământului Făgăduinţei, la Cades-Varni: el n-a intrat în Canaan neavând destulă credinţă şi curaj, şi pentru aceea a fost osândit să rătăcească timp de patruzeci de ani prin pustiu. Tot aşa, din cauza necredinţei lui el n-a mers după Hristos, şi iată că de aproape două mii de ani rătăceşte prin pustiul acestei lumi.

După cum spune poetul contemporan Bealic, sufletul evreului rătăceşte «aidoma unei stele aruncate de Dumnezeu de pe orbită».

«Şi a văzut cerul,
Dar lui îi e străin: a văzut pământul,
Dar şi el îi e străin şi şi-a învăţat deci
Ochii să privească înainte,
În nimicul universului».

---

[1] Mat. 24_{1-2}.
[2] Luc. 21_{24}.
[3] Ioan 1_{11}.

Oare nu despre asta vorbeşte şi proorocul Ieremia: «Mă uit la pământ, şi iată că este pustiu şi gol; mă uit la ceruri şi lumina lor a pierit» (4_{23}).

«Dacă te voi uita, Ierusalime, să-şi uite dreapta mea destoinicia ei, să mi se lipească limba de cerul gurii», spune jurământul sfânt din plasmul 137.

Da, aşa s-a şi întâmplat: deoarece Ierusalimul în sensul spiritual, mistic a fost uitat, mâna dreaptă (simbolul voinţei creatoare) a devenit neputincioasă, evreii au pierdut capacitatea de a crea — în diferite domenii ei sunt doar «mijlocitori», după cum spune scriitorul evreu Pasmanic; iar limba care trebuia să predice lumii Cuvântul Nou, tace: ea nu are ce spune, aşa cum s-a menţionat mai sus. Motivul acestei tăceri este clar.

Israelul tace fiindcă lui nu-i mai vorbeşte Domnul. Această tăcere a lui Dumnezeu durează din timpurile proorocului Maleahi (perioada zidirii celui de al doilea templu), când a fost vestită venirea lui Mesia anume în acest templu.

O singură dată din vremurile lui Maleahi a fost întreruptă această tăcere de «glasul celui ce strigă în pustiu» — al ultimului prooroc evreu Ioan Botezătorul, şi încă cel mai mare prooroc, fiindcă lui i-a fost dat primul să-l vadă pe Mesia în Isus Hristos şi să vestească despre aceasta poporului: «Iată Mielul lui Dumnezeu, care ridică păcatul lumii»[1]. Această tăcere a fost întreruptă de cuvântul lui Hristos, aşa cum se spune în Epistola către Evrei: «După ce a vorbit în vechime părinţilor noştri prin prooroci, în multe rânduri şi în multe chipuri, Dumnezeu, la sfârşitul acestor zile, ne-a vorbit prin Fiul»[2]. Şi de atunci n-a mai avut Israelul nici un prooroc timp de aproape două mii de ani, pe când, în scurta perioadă de 70 de ani de robie babiloneană evreii au avut trei mari prooroci: Ieremia, Ezechiel şi Daniel.

Este semnificativ că chiar Cuvântul lui Dumnezeu, Biblia încredinţată evreilor, o răspândeşte printre idolatri nu poporul evreu, ci popoarele din idolatri, care L-au primit pe Hristosul făgăduit (ele au editat-o deja în peste 800 de limbi şi graiuri).

Firea bogat înzestrată de Dumnezeu a fiilor poruncilor şi proorocilor a degradat într-un suflet materialist vrednic de

[1] Ioan 1_{29}.
[2] Evr. 1_{1-2}.

milă, capabil mai curând să distrugă decât să creeze, şi în cel mai bun caz să imite pe alţii.

Şi aceste urmări privesc nu numai soarta evreilor, ci şi a întregii omeniri.

Aşa cum neascultarea lui Iona a adus pericolul pieirii pentru întreaga corabie pe care se afla el, tot aşa şi necredinţa evreilor se răsfrânge asupra bunăstării întregii lumi: deoarece «fiecare din noi poartă vina pentru toţi ceilalţi», iar evreii, prin firea lor activă, pasionată au capacitatea extraordinară de a pătrunde pretutindeni şi de a influenţa asupra a toate, atât în sensul bun, cât şi în cel rău.

Şi dacă s-ar ridica acum dintre evrei un prooroc, care să vadă clar şi profund sufletul poporului, el ar deplânge căderea lui asemenea lui Ieremia:

«O, de mi-ar fi capul plin cu apă, de mi-ar fi ochii un izvor de lacrimi, aş plânge zi şi noapte pe morţii fiicei poporului meu»[1].

RĂSPUNDEREA CREŞTINILOR. VLADIMIR SOLOVIOV ŞI PROBLEMA EVREIASCĂ

Să nu creadă, însă, cititorul evreu că noi, creştinii, ne socotim în drept să judecăm de sus poporul evreu pentru necredinţa lui; asta ar fi cu atât mai puţin potrivit că una din cauzele importante care menţin această necredinţă suntem noi înşine. Este semnificativ ca atare faptul că, în actuala lor stare de împrăştiere, evreii în principal se află printre creştini.

De parcă evreii şi creştinii ar trebui să înveţe ceva unii de la alţii.

În orice caz, această împrejurare măreşte răspunderea noastră, a creştinilor, pentru acest popor. Iată-l, trece pe lângă noi, se uită la noi, aşteaptă ceva de la noi. Şi ce-i oferim noi acestui «veşnic peregrin»? Ce vede el în noi?

Când l-am întrebat pe rabinul Maze de ce evreii nu-l primesc pe Hristos, el mi-a răspuns, poticnindu-se: «Pentru că, de când s-a făcut auzit numele acesta pe pământ, sângele evreilor nu încetează să fie vărsat de cei ce poartă acest nume. Oare nu ştiţi, a adăugat el, despre pogromurile săvârşite în

[1] Ier. 9_1.

Ucraina în anii aceştia (adică în timpul războiului civil)? Ele întrec ca mărime toate pogromurile care s-au făcut din timpurile lui Bogdan Hmelniţki...».

Evreii pot să ne spună, aşa cum mi-au şi vorbit în repetate rânduri la prelegerile mele, în scrisori etc. la adresa creştinilor de azi:

«Voi ne chemaţi să credem în Hristos, dar voi înşivă nu credeţi în El.

Voi ne reproşaţi Talmudul, interpretările căruia pun în umbră Biblia, dar la voi sunt puţine oare tot felul de catehisme care adaptează prin compromisuri învăţăturile lui Hristos la gusturile mulţimii şi potentaţilor acestei lumi?

Unde-i dragostea aceea pe care a propovăduit-o Hristos, măcar între voi, creştinii?

Şi cu atât mai mult: aveţi oare această dragoste faţă de evreii pe care vreţi să-i convertiţi?».

Într-un cuvânt, ca popor practic, ei verifică în fapt, după rezultatele reale în viaţă credinţa noastră. Şi vai! Nu rareori ei ne pot spune pe bună dreptate: «Doctore, vindecă-te tu mai întâi».

Să nu uităm că evreii mai au şi acum încă multe părţi pozitive, spre deosebire de cele aparente, nominale ale creştinilor (abstinenţa la băuturi alcoolice, căldura şi trăinicia relaţiilor de familie, solidaritatea naţională, întrajutorarea ş.a.m.d.).

Într-adevăr, avem şi noi talmudul nostru creştin, care seamănă cu Evanghelia tot atâta cât Talmudul evreiesc seamănă cu Biblia. Avem şi fariseii noştri, care «**adaugă**» la cuvântul luminos al lui Dumnezeu tâlcuirile omeneşti, adumbrind cuvântul sublim, aducător de lumină şi bucurie al Evangheliei.

În mediul nostru există saducheii noştri, care de hatârul micii lor raţiuni mioape, «**scot**» din Evanghelie puternica ei parte supranaturală, transformând-o într-o morală plată, seacă, abstractă, în «creştinism fără Hristos», care neagă existenţa Lui istorică. Cu adevărat că nu apa o prefac în vin, ci vinul îl prefac în apă. Poate oare salva pe cineva o astfel de Evanghelie golită, o Evanghelie fără Mântuitor, fără minune, fără har ce renaşte?

Într-o revistă americană am văzut o caricatură sugestivă la adresa modernismului radical. Un modernist, «creştin», tot el şi antisemit, se năpusteşte cu pumnii asupra unui evreu şi

zice: «Voi L-aţi răstignit pe Hristos!». «Bine-bine, dar voi spuneţi că Hristos nici n-a existat», răspunde evreul strângând din umeri.

În mediul nostru într-adevăr există antisemitism — o insultă vădită la adresa creştinismului, deoarece, ca şi orice altă manifestare de neiubire, contravine Evangheliei ca învăţătură despre pace, iertare, smerenie.

Să ne amintim povestirea lui Korolenko «Casa nr. 13».

Asta s-a întâmplat la Chişinău, în ziua de Paşti a anului 1903. Şi cel mai îngrozitor e că asta într-adevăr a avut loc.

Clopotele sunau cu bucurie vestea cea bună a învierii lui Hristos, în biserici se cânta măreaţa chemare:

«În ziua Învierii să ne luminăm cu sărbătoarea şi să ne îm-brăţişăm unii pe alţii, fraţilor, şi de această zi a Învierii să-i iertăm şi pe cei ce ne urăsc pe noi».

Şi iată că tocmai în această zi mulţimea «creştină» bestială alerga după evreii lipsiţi de apărare, bătrâni şi copii, îi arunca din podurile caselor, le bătea cuie în cap...

Dădea năvală în sinagogi şi în furia ei oarbă rupea sulurile Torei. (Am văzut în 1931 la cimitirul evreiesc încăperea subterană a monumentului înălţat la mormântul victimelor pogromului: acolo se păstrează paginile sfinte, rupte în mod sacrilegic). În care timp vardistul «insigna nr. 8» şedea liniştit pe o conductă de apă şi se uita nepăsător, aşteptând dispoziţiile şefilor...

Dar evreii trebuie să ştie că acest vardist indiferent i-a indignat nu numai pe ei, ci şi pe creştini, începând măcar şi cu autorul acestei povestiri, scriitorul Korolenko.

Să ne amintim numeroasele proteste anume din partea creştinilor împotriva vrajbei şi urii faţă de evrei.

Bătrânul doctor S., martor ocular al pogromului de la Chişinău, autorul unei cărţi despre această tristă întâmplare, mi-a povestit despre creştinii care, cu risc pentru sine, îi ascundeau pe evrei în casele lor în timpul masacrului.

Nu toţi ştiu că încă pe la sfârşitul secolului trecut (1890) oamenii ruşi progresişti au adresat o declaraţie guvernului rus în problema acordării de drepturi egale evreilor pur şi simplu în virtutea principiului dreptăţii: egalităţii în obligaţiuni trebuie că-i corespundă egalitatea în drepturi.

V. Soloviov scria în ea: «Dacă evreii ne sunt duşmani, atunci trebuie să ne amintim, în ceea ce-i priveşte, porunca:

iubiţi-i pe vrăjmaşii voştri. Iar dacă ne sunt prieteni, atunci de ce să-i persecutăm?». După cum se ştie, Declaraţia aceasta a văzut lumina tiparului doar la Paris, şi acolo a şi rămas...

În zilele noastre, când printre emigraţia rusă din nou a apărut sentimentul acut de ostilitate împotriva evreilor, gânditorul rus N. A. Berdeaev, a scris un articol în gazeta «Ruli» împotriva antisemitismului. Adresându-se cititorilor ortodocşi, el socoate că fiecare creştin ortodox care suferă de acest soi de duşmănie este dator să mărturisească preotului la spovedanie acest mare păcat şi abia după ce se va pocăi sincer va putea primi Sfânta Împărtăşanie.

O astfel de viziune o veţi găsi în mod obişnuit la cei mai buni exponenţi ai conştiinţei popoarelor[1].

Geniul polonez exprimă acelaşi spirit paşnic în poezia lui Mickiewicz: amintiţi-vă scena din poemul «Pan Tadeuş» cu bătrânul muzicant evreu care cântă la nuntă. Aceeaşi stare de spirit este redată în romanele Elizei Orjeşko.

Ura aceasta are două motive. Unul este religios: duşmănia faţă de evrei pentru că ei «L-au răstignit pe Hristos». Dar orice om cu judecată sănătoasă înţelege injusteţea condamnării unui popor întreg pentru pacatul unor reprezentanţi aparte ai lui şi care au trăit cu două mii de ani în urmă.

Să nu uităm, însă, că şi rasa ariană, în persoana romanilor, a luat parte la răstignirea lui Hristos.

Totodată, la modul mistic şi moral, L-am răstignit şi continuăm să-L răstignim pe Hristos şi noi toţi, fiindcă fiece păcat al nostru este o lovitură de ciocan în piroanele care au străpuns Trupul Preacurat al lui Hristos, fiece manifestare de duşmănie este o lovitură de trestie peste spinii ce-i încunună fruntea, şi fiece strigăt făţarnic de ură, chipurile în apărarea slavei Lui, este un sărut al lui Iuda... Şi dacă El Însuşi se ruga: «Tată, iartă-i, că nu ştiu ce fac», atunci de ce noi, urmaşii Lui, să împiedicăm sacrilegic împlinirea rugăciunii Lui?

Evreii poartă o cruce grea ca urmare a lepădării de Hristos. Ei L-au răstignit, cum zice apostolul Petru, nefiind conştienţi de fapta lor:

«Şi acum, fraţilor, ştiu că din neştiinţă aţi făcut aşa, ca şi mai marii voştri»[2].

[1] Vezi povestirea lui Lescov: «Despre jidovul Abram şi creştinul Feodor» (rus.), ce reflectă umanismul creştin în literatura rusă.

[2] F. Ap. 3_{17}.

Şi nu noi, creştinii, trebuie să fim aceia care să sporească greutatea acestei cruci.

Tot aşa din neştiinţă şi participanţii la pogromurile în numele creştinismului rupeau sulurile Torei, fără să ştie că astfel pângăreau Cuvântul lui Dumnezeu — Biblia, sfântă pentru creştinătate. Atunci, în vechime, neştiinţa i-a adus pe evrei la batjocorirea lui Hristos, Cuvântul întrupat al lui Dumnezeu, iar acum aceeaşi neştiinţă i-a adus pe «creştini» la profanarea Bibliei, Cuvântul scris al lui Dumnezeu.

O altă cauză a urii, arătată de V. Soloviov, este cea economică: evreii şi creştinii se întrec în goana după bunuri materiale; în această competiţie evreii deseori se dovedesc a fi înainte, ceea ce stârneşte îndârjirea concurenţilor.

Pentru evreul atent, serios un lucru trebuie să fie clar: sunt creştuni după paşaport, după nume, şi sunt creştini după convingeri, după viaţa pe care o trăiesc.

Este creştinism laic, de stat, oficial, care caută să adapteze Evanghelia la lume, la foloasele pământeşti, şi este creştinism sincer, care caută să urmeze învăţăturile lui Hristos. Reprezentanţii celui dintâi îi urăsc pe evrei, dar îi urăsc şi pe creştinii adevăraţi — ei în genere trăiesc după legea egoismului păgânesc.

Pe când cei care îl mărturisesc conştient pe Hristos nu numai că nu împărtăşesc antisemitismul, dar au compasiune pentru evrei: ei se roagă pentru mântuirea Israelului, aşa cum făcea V. S. Soloviov în ultimele ceasuri ale vieţii sale, pe patul de moarte.

Este semnificativă, de asemenea, împlinirea făgăduinţelor proorocești pe care le-a făcut Dumnezeu lui Avraam: «Voi binecuvânta pe cei ce te vor binecuvânta, şi voi blestema pe cei ce te vor blestema»[1].

O altă proorocire asemănătoare despre Israel a fost rostită de proorocul Balaam într-un moment de inspiraţie divină: «Binecuvântat să fie oricine te va binecuvânta, şi blestemat să fie oricine te va blestema»[2].

Şi pe drept cuvânt, cu cât mai umană şi mai echitabilă este atitudinea popoarelor şi statelor faţă de evrei, cu atât mai mare

[1] Gen. 12_3.

[2] Num. 24_9.

este prosperitatea de care ele se bucură. Şi cu cât mai puţin antisemitism este la un popor sau altul, cu atât mai cult este acel popor în sensul spiritual profund al acestui cuvânt. Căci cultura este suma deprinderilor nobile reflectate în legile şi obiceiurile ţării. Printre aceste deprinderi nobile se numără dreptatea, toleranţa, mărinimia, corolarul lor fiind dragostea spirituală atotiertătoare.

Şi nu sunt ei trimisi oare la toate popoarele şi pentru încercarea dragostei acestora: cine va fi atât de măreţ şi de nobil ca să se pătrundă de compasiune faţă de acest popor şi în ceasul amar al umilirii lui, al decăderii lui spirituale? Şi cine va fi atât de josnic şi sărăcit de dragoste ca să-l respingă pe acest trecător, nearătos uneori, cu ochii inflamaţi şi trupul plini de cruste? Nu se va abate oare vreodată asupra duşmanilor evreilor mânia Domnului, despre care proorocul Obadia le vorbea locuitorilor Edomului: «Nu trebuiai să te uiţi mulţămit la ziua fratelui tău, în ziua nenorocirii lui, nu trebuiai să te bucuri de copiii lui Iuda în ziua pierii lor, şi nu trebuiai să vorbeşti cu semeţie în ziua strâmtorării. Nici nu trebuiai să intri pe porţile poporului Meu în ziua nenorocirii lui, nici nu trebuiai să te bucuri de nenorocirea lui în ziua prăpădului lui, şi nu trebuiai să pui mâna pe bogăţiile lui în ziua prăpădului lui. Nu trebuiai să stai la răspântii ca să nimiceşti pe fugarii lui, şi nici nu trebuiai să dai în mâna vrăjmaşului pe cei ce scăpaseră din el în ziua necazului. Căci ziua Domnului este aproape pentru toate neamurile. Cum ai făcut, aşa ţi se va face; faptele tale se vor întoarce asupra capului tău». O astfel de atitudine faţă de evrei vădeşte doar mizeria lăuntrică şi orbirea spirituală a asupritorului. «Mândria inimii tale te-a adus la rătăcire», după cum se spune în aceeaşi proorocire.

«Iubeşte omul în păcatul lui», iată preceptul lui Dostoievski exprimat prin gura bătrânului Zosima.

Iubeşte omul, şi nu te uita la păcatul lui, căci şi acest aproape al tău, căzut atât de jos, «tot tu eşti» — potrivit cunoscutei maxime indiene tat twam asi, pe care atât de des o cita F. I. Koni în apărarea acuzaţilor. Gândeşte-te cum ai fi tu însuţi, dacă te-ai fi pomenit în situaţia lui.

Acest «jidov rătăcitor», cu îndoielile, lupta lui cu Dumnezeu şi scepticismul său — acesta eşti tu, numai că manifestat în toată goliciunea jalnică, datorită capacităţii extraordinare a evreului de a se exprima până la capăt.

«Iubeşte-ne smoliţei, că bălănei oricine ne-a îndrăgi», spune o zicală rusească, care parcă ar pune la încercare capacitatea noastră de a iubi nepărtinitor, dezinteresat, până la sacrificiu (căci tocmai asta şi înseamnă a iubi).

Noi, creştinii, atât cei din păgâni, cât şi cei din evrei, trebuie să nu uităm că nu datorită meritelor noastre, ci din mila Domnului am fost aduşi la Biserică. În Epistola către Romani, Apostolul Pavel le aminteşte creştinilor din idolatri (neamurilor): «Dacă unele din ramuri au fost tăiate, şi dacă tu, care erai dintr-un măslin sălbatic, ai fost altoit în locul lor, şi ai fost făcut părtaş rădăcinii şi grăsimii măslinului, nu te făli faţă de ramuri. Dacă te făleşti, să stii că nu tu ţii rădăcina, ci rădăcina te ţine pe tine» (11_{17-18}).

Noi n-avem cu ce ne mândri, tot aşa cum nici iudeii n-au cu ce se mândri. Şi unii şi alţii am fost chemaţi de Dumnezeu la lucruri mari din bunătatea Lui. Şi dacă evreii ar fi cu adevărat evrei, iar creştinii creştini, atunci ei ar fi fraţi, după opinia lui Vladimir Soloviov. Acest mare gânditor-creştin rus şi prieten al Israelului, în lucrările sale ştiinţifico-filozofice amintite mai sus, demonstra că soluţionarea problemei evreieşti ar fi ca evreii să creadă în Isus Hristos ca Mesia şi Fiul lui Dumnezeu. El a întâmpinat cu deosebită bucurie mişcarea evreo-creştină iniţiată de I. D. Rabinovici la Chişinău tocmai pentru faptul că ea nu adera la nici o Biserică creştină istoriceşte constituită, ci a format o comunitate de sine stătătoare; fiindcă, spunea el, evreii nu trebuie să accepte o formă gata, ci ei trebuie să-şi construiască o Biserică originală, de la început (ab ovo). El îi cheamă pe evrei la o credinţă vie, activă în Hristos. La înfăptuirea aceleiaşi credinţe la modul real el îi chema şi pe creştini.

PROOROCIRILE BIBLIEI DESPRE ISRAEL

Să ne închipuim măcar pentru un moment ce ar fi dacă într-adevăr toţi evreii, ca popor, L-ar mărturisi pe Hristos. Atunci cu adevărat ar începe o nouă eră în istorie.

«Căci dacă lepădarea lor a adus împăcarea lumii, ce va fi primirea lor din nou decât viaţa din morţi?» (Rom. 11_{15}).

Întreaga energie a acestui popor, pătimaşă, încordată, ar fi îndreptată spre făurire şi creaţie. Există în prezent două mari

rele: primul sunt evreii fără Hristos, şi al doilea — biserica creştină fără poporul evreu. Despre cel dintâi am vorbit deja suficient. Cel de-al doilea este clar pentru oricine împărtăşeşte credinţa în Biserică Universală, care relevă geniul tuturor popoarelor. În ea sunt deja unii evrei aparte, şi chiar «cele douăsprezece temelii» le constituie cei doisprezece apostoli evrei.

Dar ea încă nu-i cuprinde pe toţi evreii ca popor; pentru ca ea să înfăţişeze cu adevărat în toată bogăţia şi diversitatea omenirea sobornicească, fie ca să se împlinească cuvintele Scripturii: «toate neamurile vor veni şi se vor închina în faţă Ta, Doamne!».

În fiecare dimineaţă evreul evlavios spune în rugaciunea sa: «Cred cu credinţă deplină în venirea lui Mesia, şi, chiar dacă ar întârzia, tot cred în venirea Lui...».

Cu aceeaşi încredere orice creştin convins poate spune: «Ştiu că Mesia a venit de-acuma în persoana lui Isus Hristos. Şi cred cu toată credinţa că Israelul, ca popor, va veni la El, avându-L de conducător şi Mântuilor. Şi chiar dacă împlinirea acestei năzuinţe ar întârzia, totuşi cred că ea se va săvârşi».

Şi măreţia de altădată a poporului evreu, pierdută acum din cauza sărăcirii spirituale, va fi restabilită odată cu refacerea lăuntrică prin primirea lui Mesia.

Eu cred în asta, fiindcă despre aceasta vorbesc proorocirile de netăgăduit ale Sfintei Scripturi.

«Aşa spune Domnul, Dumnezeul meu ...».

Când prinţul Ieronim Bonapart l-a întrebat pe poetul polonez Mickiewicz de ce este aşa de sigur de prezicerile sale, scriitorul a răspuns: «Acolo de unde luăm noi informaţia noastră nu se greşeşte». O astfel de sursă sigură este Cuvântul lui Dumnezeu.

Biblia abundă de proorociri, şi s-a dovedit oare falsă măcar una din prezicerile ei? Istoria nu este altceva decât proorociri împlinite. Ea este una din cele mai convingătoare dovezi ale faptului că Biblia este o carte de inspiraţie Divină.

Să ne amintim de soarta Ninivei, Babilonului, Egiptului.

Vorbind despre viitor, proorocul expune nu presupunerile sau concluziile sale speculative despre soarta unui popor sau altul — el vede viitorul, care, pentru Divinitatea atoateştiutoare, s-a înfăptuit deja, şi acum se reflectă pe ecranul sensibil al conştiinţei acestuia.

Acolo unde se întinde Samaria înfloritoare Isaia vede ruine acoperite de viţă de vie. (Eu le-am văzut în 1932).

Privind măreţele zidiri ale Babilonului el vede hiene şi şacali acolo unde se desfată în linişte stăpânul Răsăritului, şi pe locul palatelor şi turnurilor — o mlaştină şi culcuş de arici[1]. Şi toate acestea s-au împlinit întocmai[2].

Isus Hristos, cum s-a spus mai sus, a prezis căderea Ierusalimului, robia şi împrăştierea lui Israel.

Chiar şi aşa un detaliu ca încetarea temporară a asediului oraşului le era cunoscută ucenicilor dinainte.

«Când veţi vedea Ierusalimul înconjurat de oşti... atunci cei din mijlocul Ierusalimului să iasă afară din el...»[3].

Aşa s-a şi întâmplat: unul dintre conducătorii de oşti roman (Galliu Cest), din considerente strategice, a ordonat trupelor să se retragă pentru un timp de la oraş: de momentul acesta s-au folosit creştinii: amintindu-şi porunca lui Hristos, ei au părăsit Ierusalimul şi au fugit în oraşul Petra.

Dar Templul? Oare nu este el o cronică în piatră, care prin ruinele sale vorbeşte şi astăzi despre caracterul incontestabil al proorocirilor lui Dumnezeu?

Nici chiar duşmanii n-au vrut să distrugă Templul. Conducătorul roman de oşti Titus, care a luat Ierusalimul în anul 70 după Hristos, a ordonat trupelor să cruţe Templul. Dar nu l-a salvat nici disciplina de fier a cohortelor romane. Un ostaş a aruncat un tăciune aprins în clădire şi Templul a ars.

Citind Talmudul, am găsit în el o uimitoare expresie a credinţei evreieşti în Dumnezeu, care este şi Dumnezeul istoriei.

Acolo se spune la adresa împăratului roman Vespasian care sărbătorea la Roma triumful victoriei asupra iudeilor: «Degeaba te lauzi tu, Vespasiane! Tu ai ars Templul ars şi ai ucis leul ucis».

Mai târziu, înşişi iudeii au vrut să rezidească Templul, şi n-au putut. Am în vedere două încercări de acest fel (a. 363) în timpul împăratului Iulian Apostatul, care a vrut să arate netemeinicia creştinismului respins de el şi neadevărul Scripturii în general[4].

---

[1] Is. 13_{20-22}, 14_{23}.

[2] Vezi cartea mea «Hristos ce va să vină».

[3] Luc. 21_{20-21}.

[4] Vezi descrierea artistică a acestor fapte la Ibsen («Cezarul şi Galileanul») şi la Merejkovski («Iulian Apostatul»).

Muncitorii care au început construcţia au reuşit doar să scoată ultimele pietre de pe temelie, spre adeverirea cuvintelor lui Hristos: «Nu va rămâne aici piatră pe piatră»[1].

Continuarea lucrărilor a fost împiedicată întâi de cutremurul de pământ, apoi de o furtună cu fulgere sferice (v. mărturiile contemporanilor acestor evenimente — Grigorie Teologul, Ioan Gură de Aur şi istoricului păgân Ammian Marcellin).

În sec. al VII-lea, în cinstea califului Omar, pe locul Templului a fost construită o moschee, în care iudeilor le era interzisă intrarea sub ameninţarea pedepsei cu moartea.

De menţionat că evreii pioşi nici azi nu vizitează acest loc, de teamă să nu calce cu piciorul pe Sfânta Sfintelor, care nu se ştie exact unde se află.

Şi mai este o prezicere care se împlineşte sub ochii fiecăruia dintre noi.

Când Friedrich cel Mare l-a întrebat pe predicatorul de la curte de ce în prezent nu se întâmplă minuni, acela a răspuns: «Dar evreii?».

Izgonirea lor din ţara natală, împrăştierea prin lume, suferinţele, persecuţiile confirmă una din cele mai vechi proorociri: «Şi veţi fi smulşi din ţara pe care o vei lua în stăpânire. Domnul te va împrăştia printre toate neamurile, de la o margine a pământului până la cealaltă»[2].

Este arătată şi raţiunea acestei împrăştieri — nu numai cauza, dar şi scopul.

«Şi vei fi de pomină, de batjocură şi de râs printre toate popoarele la care te va duce Domnul»[3].

Evreii sunt cu adevărat «de batjocură pentru popoare», un popor servind ca exemplu. Prin soarta lor de martir ei învaţă toate popoarele ce înseamnă să fii lepădat de Dumnezeu («Şi veţi şti atunci ce înseamnă să-Mi trag Eu mână de la voi» — Num. 14_{34}).

Este de reţinut şi împlinirea prezicerii pe care o găsim la proorocul Ieremia ($31_{35, 36}$):

«Aşa vorbeşte Domnul, care a făcut soarele să lumineze ziua, care a rânduit luna şi stelele să lumineze noaptea, care întărâtă marea şi face valurile ei să urle, El, al cărui Nume

---

[1] Mat. 24_2.
[2] Deut. 28_{63-64}.
[3] Deut. 28_{37}. Reg. 9_7.

este Domnul oştirilor. Dacă vor înceta aceste legi dinaintea Mea, zice Domnul, şi neamul lui Israel va înceta pe vecie să mai fie un neam înaintea Mea».

În ciuda condiţiilor dure de viaţă, a pribegiilor şi prigonirilor, poporul evreu a rămas un popor aparte, cu o fizionomie naţională inconfundabilă. Şi asta cu toate încercările multor neprieteni de a-i înlătura pe evrei de pe scena istoriei, cu toată, silinţa evreilor inşişi de a dispărea în masa înconjurătoare, de a se dizolva, de a se asimila (conform proiectului faimosului Mendelson de la sfârşitul sec. al XVII-lea).

Astăzi avem în faţa noastră un popor ce numără 15,5 milioane de oameni, un popor care şi-a păstrat în toată integritatea tipul său naţional, aşa cum era în vremurile lui Hristos şi ale proorocilor.

Parcă răspunzând necesităţii istorice de a continua calea grea şi lungă, acest popor a format tipul de familie unită, care este o părticică (o moleculă) atât de viabilă a organismului poporului şi se deosebeşte prin căldura înduioşătoare a relaţiilor de rudenie.

Ce altceva dacă nu Puterea Supremă şi credinţa într-o vocaţie măreaţă este izvorul energiei nesecate a acestui popor, care ar putea spune vrăjmaşilor săi cuvintele proorocului Mica (7_{8-9}): «Nu te bucura de mine, vrăjmaşă, chiar dacă am căzut, mă voi scula iarăşi, chiar dacă stau în întuneric, totuşi Domnul este Lumina mea. Voi suferi mânia Domnului, căci am păcătuit împotriva Lui — până ce El îmi va apăra pricina şi-mi va face dreptate; El mă va scoate la lumină, şi voi privi dreptatea Lui».

ISRAELUL VA CREDE ÎN ISUS HRISTOS

Odată — asta a fost în sec. al II-lea după Hr. — Reb Achiba se plimba cu ucenicii săi prin preajma ruinelor Templului din Ierusalim. Deodată, un ucenic a strigat: «Învăţătorule! Uite, o vulpe a fugit printe pietrele sfinte... Ce grozavie!».

— «Dar pe mine asta mă bucură», a răspuns Achiba, «căci scrie la prooroc, «... muntele Sionului este pustiit ... şi se plimbă şacalii prin el»[1]. Dacă s-a împlinit această proorocire tristă, se vor împlini şi alte făgăduinţe îmbucurătoare...».

---

[1] Plâng. 5_{18}.

Prima din aceste făgăduinţe spune:

«Cel ce a risipit pe Israel îl va aduna». «Iată, îi voi strânge din toate ţările unde i-am izgonit, în mânia Mea... şi îi voi aduce înapoi în locul acesta»[1].

Această întoarcere cu adevărat miraculoasă are loc sub ochii noştri, din momentul când trupele engleze sub comanda generalului Allenby (9 decembrie 1917) au eliberat Ierusalimul de sub turci.

Încă înainte de asta Anglia, în acord cu alte state, a luat mandatul asupra Palestinei şi a acordat poporului evreu posibilitatea de a se întoarce pe pământul natal, făcând publică cunoscuta Declaraţie Balfur (2 noiembrie 1917).

Palestina îşi schimbă faţa. Nisipurile şi mlaştinile se transformă prin munca evreilor în ogoare şi grădini înfloritoare. Sunt ridicate oraşe întregi, cum ar fi Tel-Avivul cu 45 mii de locuitori. A fost construită şi s-a deschis (1 aprilie 1925) Universitatea evreiască din Ierusalim. S-a strâns un capital enorm pentru construcţia ţării (בנין הארץ). Funcţionează oficiul imigraţiei, capabil să primească în Palestina până la 2000 de evrei în fiecare lună.

Pe străzile Ierusalimului şi Tel-Avivului, la piaţă, în şcoli şi instituţii auzim limba ebraică — limba evreiască veche (ivrit), limba proorocilor: sub ochii noştri se realizează miracolul «renaşterii limbii» (תחית השפה).

Nu e departe timpul când vom fi martorii împlinirii proorocirii: «Şi neamurile care vor mai rămâne în jurul vostru vor şti că Eu, Domnul, am zidit din nou ce era surpat şi am sădit ce era pustiit. Eu, Domnul, am vorbit, şi voi face»[2].

Această proorocire nu se împlinea un timp atât de lung încât cu greu puteai să-ţi închipui posibilitatea înfaptuirii ei. Nu foloseau nici capitalurile evreilor, nici demersurile lui Herzl pe lângă sultanul Turciei şi papa de la Roma. Dar a bătut ceasul lui Dumnezeu şi miracolul s-a săvârşit într-un mod atât de providenţial şi atât de contrar planurilor şi dorinţelor omeneşti încât un talmudist evreu cu adevărat ar putea spune şi acum regelui Angliei: «Ţara ce ţi s-a dat tu ai dat-o».

Aceste proorociri nu se împlineau un timp atât de lung încât mulţi înclinau să creadă că poporul evreu a fost lepădat definitiv.

---

[1] Ier. 31_{10}. Ier. 32_{37}.

[2] Ezec. 36_{36}.

Misiunea religioasă a evreilor s-a încheiat», spune V. Rozanov în articolul său «Locul creştinismului în istorie».

În acelaşi timp însă, «lui Dumnezeu nu-i pare rău de darurile şi de chemarea făcută». «Dumnezeu n-a lepădat pe poporul Său», spune apostolul Noului Testament[1].

Despre aceasta se vorbeşte în mai multe rânduri în Noul Testament.

«Aşa vorbeşte Domnul: dacă cerurile sus pot fi măsurate, şi dacă temeliile pământului jos pot fi cercetate, atunci voi lepăda şi Eu pe tot neamul lui Israel, pentru tot ce a făcut, zice Domnul»[2].

«Pot să se mute munţii, pot să se clatine dealurile, dar dragostea Mea nu se va muta de la tine, şi legământul Meu de pace nu se va clătina, zice Domnul, care are milă de tine»[3].

Şi încă se va mai realiza cel mai măreţ lucru în viaţa evreilor: Israelul ca popor îl va mărturisi pe Isus Hristos.

Această convertire a Israelului a fost prezisă de Hristos în cuvintele: «Iată că vi se lasă casa pustie, căci vă spun că de acum încolo nu Mă veţi mai vedea până când veţi zice: binecuvântat este Cel ce vine în Numele Domnului». Va veni timpul trezirii spirituale: în loc de tăgăduire, Hristos va fi primit cu osanale, aşa cum L-a întâmpinat poporul evreu pe uliţele Ierusalimului acum două mii de ani, şi atunci va lua sfârşit robia de veacuri a Israelului. Încă proorocul Zaharia din Vechiul Testament vorbea clar despre această viitoare luminare a minţii poporului evreu:

«Atunci voi turna peste casa lui David şi peste locuitorii Ierusalimului un duh de îndurare şi de rugăciune şi îşi vor întoarce privirile spre Mine, pe care L-au străpuns. Îl vor plânge cum plânge cineva pe singurul lor fiu, şi-L vor plânge amarnic, cum plânge cineva pe un întâi născut»[4].

În cursul a 19 secole evreii, negându-l pe Isus Hristos, s-au înşelat de mai multe ori în speranţa lor mesianică, îndreptând-o spre mesii falşi (după Bengel au fost deja 64); astfel, ei s-au decepţionat încă în sec. 2 d. Hr. de Bar-Cochba (132— 135) (Fiul Stelelor), şi greşeala aceasta a costat viaţa a 500 000 de evrei, masacraţi de romani în timpul răscoalei.

---

[1] Rom. 11_{30}. 11_{2}.

[2] Ier. 31_{37}.

[3] Is. 54_{10}.

[4] Zah. 12_{10}.

Apoi în sec. al XVII-lea un oarecare Sabbatai Ţvi în Turcia a atras o parte din evrei, insuflându-le o speranţă iluzorie.

Pe calea acestor decepţii îi mai aşteaptă încă una, cea mai cruntă: ei îşi vor îndrepta credinţa spre întruchiparea perfectă a unui Fals Mesia, adică Antihristul.

Despre aceasta vorbea Hristos: «Eu am venit în Numele Tatălui Meu, şi nu Mă primiţi; dacă va veni un altul, în numele lui însuşi, pe acela îl veţi primi»[1]. Propovăduitorul iubirii şi lepădării de sine nu i-a atras pe evreii din vremea Lui, fiindcă ei, în trufia lor, s-au depărtat de idealurile spirituale ale Bibliei, înlocuindu-le cu egoismul îngust naţional.

Şi de aceea un altul, care le va mângâia auzul cu propăvăduirea autoafirmării şi mândriei, va avea trecere printre cei ce-L neagă pe Hristos. «Şi toţi locuitorii pământului i se vor închina, toţi aceia al căror nume n-a fost scris, de la întemeierea lumii, în cartea vieţii Mielului, care a fost înjunghiat»[2].

Dar atunci, în ziua Antihristului, ei vor gusta fructele amare ale mândriei lui. Şi în virtutea legii psihologice (asociaţia după contrariu), evreii îşi vor aminti de Cel «pe Care L-au străpuns».

Ca popor, evreii se vor converti probabil în zilele Antihristului; aceasta se poate concluziona din cap. 30 Ieremia. Iată ce se spune acolo.

Evreii vor veni în Palestina. «Îi voi aduce înapoi în ţara pe care am dat-o părinţilor lor, şi o vor stăpâni». Dar fără Hristos ei vor găsi acolo în loc de bucurie suferinţă.

«Aşa vorbeşte Domnul: auzim strigăte de groază; e spaimă, nu este pace... Vai! căci ziua aceea este mare; nici una n-a fost ca ea. Este o vreme de necaz pentru Iacov; dar Iacov va fi izbăvit de ea».

Această convertire a evreilor întru Hristos o prevesteşte şi apostolul Pavel (îndeosebi în cap. 9, 10 şi 11 ale epistolei către Romani).

Bine ar fi ca noi, creştinii, să ne pătrundem de dragostea şi credinţa pe care le emană aceste rânduri scrise de un evreu către credincioşii din păgâni.

«Spun adevărul în Hristos, nu mint; cugetul meu, luminat de Duhul Sfânt, îmi este martor că simt o mare întristare şi am

[1] Ioan. 5_{43}.
[2] Ap. 13_{8}.

o durere necurmată în inimă. Căci aproape că doresc să fiu eu însumi anatema, despărţit de Hristos pentru fraţii mei, rudele mele trupeşti. Ei sunt Israeliţi... patriarhii, şi din ei a ieşit, după trup, Hristosul...».

«Fraţilor, dorinţa inimii mele şi rugăciunea mea către Dumnezeu pentru Israeliţi este să fie mântuiţi»[1].

Negarea lui Hristos de către evrei el o consideră vremelnică.

«Dumnezeu le-a dat un duh de adormire, ochi ca să nu vadă, şi urechi ca să nu audă, până în ziua de astăzi»[2].

«Fraţilor, pentru ca să nu vă socotiţi singuri înţelepţi, nu vreau să nu ştiţi taina aceasta: o parte din Israel a căzut într-o împietrire, care va ţinea până va intra numărul deplin al neamurilor»[3]. Cauza ar fi, zice el, că evreii «au râvnă pentru Dumnezeu, dar fără pricepere: pentru că, întrucât n-au cunoscut neprihănirea, pe care o dă Dumnezeu, au căutat să-şi pună înainte o neprihănire a lor înşişi, şi nu s-au supus astfel neprihănirii pe care o dă Dumnezeu. Căci Hristos este sfârşitul Legii, pentru ca oricine crede în El să poată căpăta neprihănirea»[4].

Şi privind înainte cu ochi de prooroc, el afirmă clar şi hotărât: «Şi atunci tot Israelul va fi mântuit»[5].

Aici cuvântul «tot» are sens colectiv, nu disjunctiv, adică cuprinde întreg poporul, şi nu se referă la fiecare evreu aparte ce face parte din el. «Căci nu toţi cei ce se coboară din Israel sunt Israel, şi, măcar că sunt sămânţa lui Avraam, nu toţi sunt copiii lui Avraam; ci este scris: în Isaac vei avea o sămânţa care-ţi va purta numele. Aceasta înseamnă că nu copiii trupeşti sunt copii ai lui Dumnezeu, ci copiii făgăduinţei sunt socotiţi ca sămânţă»[6].

Într-un cuvânt, proorocirea despre mântuirea lui Israel nu are un sens fatal, care să asigure în mod automat mântuirea fiecărui evreu, ci un sens dinamic, care mişcă, impulsionează voinţa evreului ca persoană aparte, ca să fie, cum spune Hristos,

[1] Rom. 9_{1-5}. 10_{1}.
[2] Rom. 11_{8}.
[3] Rom. 11_{25}.
[4] Rom. 10_{2-4}.
[5] Rom. 11_{26}.
[6] Rom. 9_{6-8}.

«un adevărat Israelit, în care nu este viclenie», ca să fie prin spirit «fiul Legii şi al proorocilor», păstrând legătura lăuntrică cu «părintele credincioşilor» — Avraam.

Căci «fii ai lui Avraam sunt cei ce au credinţă» şi numai «cei ce se bizuiesc pe credinţă sunt binecuvântaţi împreună cu Avraam cel credincios», care «a crezut pe Dumnezeu»[1], aducându-l pe altarul de jertfă pe Isaac, adică închinând fără şovăire lui Dumnezeu tot ce avea mai scump inimii sale.

Apoi, tot în aceleaşi capitole dedicate evreilor, apostolul Pavel aminteşte cuvintele proorocului Isaia: «Chiar dacă numărul fiilor lui Israel ar fi ca nisipul mării, numai rămăşiţa va fi mântuită» (Is. 10_{22})[2].

Asta înseamnă că pentru a te salva trebuie să fii printre cei rămaşi credincioşi lui Dumnezeu.

SEMNE PREVESTITOARE

Pentru un ochi experimentat, chiar şi cele mai mici vălurele pe mare prevestesc sosirea furtunii. Şi dacă privim pătrunzător şi adânc în sufletul evreului de azi, putem vedea în el apariţia unor cărări spirituale ce duc spre Hristos, indicând o apropiată răsturnare în inima lui.

Chiar şi **poezia evreiască** oglindeşte cu o mai mare sau mai mică claritate şi profunzime această sete.

Poetul evreu contemporan Bealic simte acut criza spirituală a evreimii şi îi consacră «Poemul flăcării», «un poem despre neplinătatea fatală a vieţii naţionale în exil» (Jabotinski).

Această neplinătate se exprimă în lipsa de creaţie, în ruşinea «sclaviei sincere», care întrece robia din timpurile lui Ramses: atunci, în vremurile faraonilor, evreii cel puţin se tânguiau de robia lor, iar astăzi nici nu-şi observă lanţurile.

Oare nu-şi aminteşte poetul trecutul poporului său atunci când cântă vremea tinereţei, când:

«Sufletul era curat,
Ca o picătură de rouă în cupa unui crin,
Inima limpede ca apa Siloamei
Într-un pahar de cristal».

Iar acum el simte în inima sa «şi vizuină de furnicar şi cuibul de vultur».

---

[1] Gal. 10_{2-4}.
[2] Rom. 9_{27}.

Evreii sunt «neînţeleşi pe pământ», «mari renegaţi», «orfanii lumii».

Calea spre înnoirea Vieţii şi Poeziei lor este întoarcerea la Biblie.

Ea este:

«O reflectare a marelui foc,
Doar un tăciune rămas prin minune
De la focul cel mare».

Ea a păstrat poporul evreu pe drumul pribegiei lui. Poetul o numeşte «izvor, sursă de putere, pavăză, mamă mângâietoare, casa vieţii noastre, locul pentru păstrarea sufletului». Pentru faptul că stăpânesc Biblia, evreii sunt numiţi: «poporul Scripturii». În Biblie-i cuprinsă «cântarea vieţii» şi «a inimii eternitate».

Am ascultat odată o prelegere a poetului Cernihovski despre tânăra literatură evreiască. El arăta că înviorarea creaţiei literare evreieşti, în sfera ideilor şi imaginilor ce le înveşmântează, se produce numai odată cu revenirea la izvoarele biblice din vechime. Pe tinerii poeţi îi inspiră David, Solomon şi proorocii.

După spusele aceluiaşi lector, literatura şi limba poporului evreu vor înflori pe pământul natal, adică în Palestina.

Dar când se va renaşte nu numai literatura, ci şi însăşi viaţa evreului?

După Biblie, asta se va întâmpla în zilele lui Mesia.

Tocmai această sinceră credinţă o exprimă Bealic:

«Şi va fi...
întristare,
... urât,
... foame,
Foame nu de pâine şi spectacole,
Ci foame de Mesia.
Nu vine oare Mesia?
Nu se aude oare-n depărtare fornăitul
Măgăriţei lui albe?»

— «În ce sens aţi spus cuvintele acestea despre Mesia?», l-am întrebat pe Bealic, când l-am vizitat la Tel-Aviv în 1930.

— «Nu mai ţin bine minte ... Era mai curând un sarcasm (un zâmbet trist) decât o credinţă ...».

La drept vorbind, nu poate fi o credinţă adevărată în venirea lui Mesia, de vreme ce El a venit de-acuma!

Însăşi Personalitatea lui Isus Hristos atrage tot mai mult atenţia poeţilor evrei (Bâstriţki, Grinberg, Werfel). În toamna anului 1930 l-am vizitat pe scriitorul Bâstriţki la Ierusalim. El mi-a vorbit despre noua sa dramă «Iuda Iscarioteanul» (în ebraică).— «Şi cum îl înfăţişaţi pe Hristos în lucrarea aceasta?», l-am întrebat.— «Hristos este frumuseţea desăvârşită, care numai prin apariţia şi prezenţa sa, fără cuvinte, transformă sufletele». Un alt scriitor evreu din zilele noastre, Werfel, în drama sa «Paulus unter der Juden» descrie influenţa extraordinară a Personalităţii lui Hristos asupra evreului care gândeşte din timpurile Lui.

Evreii sunt buni muzicieni, şi prin muzică ei ne fac să simţim toată tristeţea fără de margini a poporului martir. Cine n-a rămas înmărmurit la auzul sunetelor viorii evreului polonez Guberman de o frumuseţe de nedescris. Aşa pot plânge strunele numai în mâna unui om care a suferit mult şi profund.

Cine nu s-a cutremurat de Ziua Judecăţii ascultând «Kol-Nidrei» — zguduitoarea tristeţe ce se revarsă din vechea sinagogă de pe strada pustie a cartierului evreiesc sărac dintr-un târguşor polonez sau de prin partea de asfinţit a Rusiei? Durere şi plâns, râs şi cutezanţă, sarcasm şi melancolie duioasă, pasiunea năvalnică a extazului religios şi rugăciunea tihnită, protestul şi smerenia crează un ciudat desen sonor şi o melodie ce-ţi răscoleşte sufletul.

Dar sionismul? Încă în sec. al XI-lea s-au făcut auzite cântece mobilizatoare despre Sion, aşa-numitele sionide, din gura poetului-evreu spaniol Iehuda Galevi. לבי במזרח «inima mea e în răsărit», aşa se numeşte unul din cântecele sale.

Sionismul, ca mişcare de organizare spre Sion, a luat naştere în 1870. El avea ca obiectiv «crearea în Palestina, pentru poporul evreu, a unei patrii garantate de dreptul public».

Formula acceptată la primul congres al sioniştilor din Basel, în 1897, chiar aşa şi consemnează: «le sionisme tend a la création en Palestine, pour le peuple juif, d'une patrie garantie par le droit public».

La congresul al VI-lea, care a avut loc în scurt timp după pogromurile din Rusia, s-a discutat chestiunea privind aşezarea evreilor în Uganda, provincie în Africa de Nord-Est (conform propunerii Angliei).

Propunerea aceasta însă a fost respinsă, şi tocmai sub influenţa evreilor ruşi, deşi aceştia veniseră din satele şi târgurile încă «fumegânde de sângele pogromurilor».

Conducătorul sionismului, Theodor Herzl, a rostit atunci cuvintele care au devenit deviza întregii mişcării: «Dacă te voi uita, Ierusalime, să-şi uite dreapta mea destoinicia ei» (Ps. 137 «Pe malurile râurilor Babilonului»):

אם־אשכחך ירושלם תשכח ימיני

Deşi Palestina atunci era inaccesibilă, credinţa însă a învins, şi evreii au preferat să continue calea grea spre idealul depărtat, dar sigur, decât să capete un adăpost comod pe pământ străin.

Căci:

«Cum să cântăm noi cântările Domnului pe un pământ străin?»

Sionismul este acum în mare măsură o mişcare social-politică, neutră sub aspect religios.

Cu trecerea timpului, însă, latura spirituală şi religioasă se reliefează tot mai mult în acest curent.

Aşa-numiţii «sionişti-mizrahişti», care subliniază necesitatea educaţiei religioase a copiilor, devin tot mai numeroşi.

Cunoscutul scriitor evreu Ahad-Gaam (Gintzberg) propovăduieşte aşa-zisul sionism spiritual, ca premisă a adevăratei întoarceri.

Evreii trebuie mai întâi se se renască spiritual, şi pentru aceasta e necesar să se creeze în Palestina un centru spiritual aparte, ca exemplu de urmat —iată esenţa ahad-gaamismului (vezi articolul său «Imitare şi asimilare»[1]).

Tendinţa lăuntrică a sionismului este aspiraţia spre Sion, iar ea este de neconceput fără credinţa în Mesia. Căci anume de la Sion:

«Va veni Izbăvitorul
Şi va îndepărta necinstea de la Iacov».

Sion este locul îngemănării cerului şi pământului, Dumnezeului şi omului; acolo va veni Mesia — Fiul lui Dumnezeu.

Şi de aceea este aşa de înţeleasă însemnătatea spirituală a sionismului.

«Copii ai mahnei, copii ai nopţii,
Stăm cu ochii aţintiţi
Spre zori răsăritene
Şi aşteptăm a proorocului venire».

---

[1] Ахад-Гаам. «Избранные статьи». Петроград, 1916 г.

Cu aceste cuvinte ale lui Merejkovski am putea exprima sufletul remarcabilei mişcări — «al treilea exod» al evreilor.

Unul dintre sionişti (d-r Zangvil) deja vorbeşte limpede despre Isus Hristos când spune:

«Evreii nu sunt pedepsiţi fără vină. Ei s-au lepădat de unul din cei mai mari fii ai săi. Isus trebuie să-şi ocupe din nou locul Său în slăvitul şir al proorocilor evrei».

Avînd în vedere toate acestea, e de mirare oare faptul despre care mi-a vorbit unul din prietenii mei, evreul-creştin R.: după o prelegere a sa despre Hristos într-un oraş din Iugoslavia, preşedintele biroului sionist local i-a strâns mâna şi i-a spus: «Nu e departe timpul când noi, sioniştii, îl vom proclama pe Isus conducătorul nostru».

În prelegerea mea: «Creştinismul şi sionismul», pe care am ţinut-o în 1930 în colonia evreiască «Chineret» pe malul lacului Galileii, am încercat să demonstrez tineretului evreu הצעירי השומר că acceptarea lui Hristos este o necesitate logică inevitabilă pentru sionism; căci sionismul este de neconceput fără Sion şi Sionul fără credinţa în Dumnezeu. Dumnezeu este inaccesibil fără Mesia, iar Mesia a venit în Persoana lui Isus Hristos.

Moisei Mendelson (n. în 1729 în or. Dessau), propagator al asimilării, extindea asimilarea nu numai asupra exteriorului evreilor, ci şi asupra religiei, aceasta urma să fie astfel reformată ca să corespundă într-o măsură cât mai mare conştiinţei creştine «moderne» luminate. («Etre éclairé —c'est-a-dire ressemblir en tout point aux chrétiens, tel était le mot d'ordre de ces reformateurs». «Să fie, luminată, adică să semene în toate cu creştinii, acesta este cuvântul de ordine al acestor reformatori» (Craetz[1]).

Aşa a apărut **curentul reformatorilor** (Reformjuden).

Asemenea saducheilor — scepticii de pe vremea lui Hristos — ei neagă tot ce e supranatural, miraculos, transformând religia biblică profund mistică într-o teorie raţionalistă plată şi plictisitoare. E caracteristică «împărtăşirea credinţei», sau, cum spune pe bună dreptate scriitorul-creştin evreu David Baron, «împărtăşirea necredinţei», expusă în 1888 de către doctorul Krauscopf, şeful comunităţii iudaice «reformate» din

[1] «Sionisme» par Marcel Bernfeld. Paris, 1920.

Filadelfia: «Noi respingem credinţa în Dumnezeul unic care îşi are lăcaşul în spaţiul interstelar.

Noi negăm faptul că Biblia a fost scrisă de Dumnezeu şi că de aceea învăţătura ei este infailibilă... Noi negăm credinţa în venirea lui Mesia ca Omul care ne va conduce în Palestina. Noi negăm credinţa în învierea trupească, în chinurile iadului, în toate credinţele biblice şi rabinice, în datini, ceremonii şi regulamente, care nu înalţă şi nu sfinţesc viaţa noastră»[1].

Spre deosebire de evreii ortodocşi, care se roagă în sinagogi modeste în limba ebraică, nu caută mângâiere falsă nici în cântarea corului, nici în împodobirea încăperii, evreii reformatori construiesc «temple». Eu am vizitat aceste sinagogi în Odesa şi în Praga.

Luxul decorului, corul deschis, în care cântă şi femei, cantorul care aminteşte un cântăreţ de operă, discuţia înviorată între cei ce «se roagă» — toate acestea fac ca «templul» să semene mai mult cu un club decât cu un loc pentru slujbă religioasă.

Ceva de genul teatrului, unde religia nu se înfăptuieşte, ci se reprezintă, ca şi «pâinile pentru punerea înaintea Domnului» pot doar să desfete privirea, dar nu să sature sufletul însetat.

Au vrut să fie şi iudei şi creştini, dar până la urmă n-au realizat nici una, nici alta.

Acestea sunt roadele intenţiei jalnice de a potrivi ceea ce este sfânt şi sublim pe gustul gloatei, de a înghesui un ideal măreţ şi insondabil ca cerul în găoacea strâmtă a creierului omenesc, acesta este rezultatul încercării de «a cânta cântările Domnului pe pământ străin».

Dar silinţa lor de a transfera ideile raţionalismului evreiesc la modă (care, de altfel, şi-a trăit de-acuma traiul în Europa) pe solul sfânt al Bibliei şi pe Pământul Sfânt — nu este oare asta o jalnică încercare de a cânta cântări străine pe pământul Domnului?

Şi această mişcare însă are ceva pozitiv.

Ea înlătură jugul ideilor preconcepute împotriva creştinismului, care, conform tradiţiei fanatice, le porunceşte iudeilor nici să nu se intereseze de învăţătura lui Isus Hristos,

[1] «Das alte Testament unt der moderne Jude» von David Baron. Zweite Auflage. Kassel. S. 208.

căci, aşa cum se spune în Talmud, «numele Lui să nu fie pomenit».

Iudeii reformatori nu se tem să citească Evanghelia, să citeze din Noul Testament, când predică în sinagogă, şi să scrie cărţi despre Hristos. Să ne amintim de recenta luptă cu succes pentru această idee a rabinului Stephen Wise din New York. Nu cu mult timp în urmă, Montefiore, şeful mişcării reformatoare din Anglia, a scris un amplu comentariu în două volume la primele trei evanghelii (sinoptice)[1].

Autorul spune, adresându-se cititorilor evrei: «Noul Testament (sau, cel puţin, Evanghelia) trebuie privit ca o parte a iudaismului, ca cea mai bună parte a lui, iar Hristos trebuie să fie venerat ca prooroc în Israel, chiar ca unul din cei mai mari prooroci».

Bineînţeles el propune ca Evanghelia să fie privită din «punct de vedere evreiesc». Montefiore mai spune:

«Dacă iudaismul nu se va împăca cu Evanghelia, atunci sunt tentat să cred că el va trebui să rămână pentru totdeauna o religie izolată, care se bucură de o influenţă nesemnificativă şi lipsită de forţa răspândirii. Evreii ortodocşi vor spune, cred eu, că de mai mult nici nu au nevoie, dar evreii liberali nu se pot mulţumi cu atât de puţin».

Fireşte, nu e cel mai mare rău, ba chiar e de dorit ca o religie adevărată să fie izolată în această lume «scufundată în rele», dar e rău când ea este izolată de Izvorul ei Viu şi de revelaţiile Lui.

Lucrarea mai sus amintită a profesorului Klauzner, care recunoaşte în Hristos un mare Învăţător de etică, de asemenea reflectă semnificativ curentul respectiv de gândire religioasă evreiască.

Faptele de felul acesta arată că deja începe să se împlinească proorocirea lui Zaharia: evreii şi-au întors de-acuma privirile spre Hristos, deşi încă nu-L plâng. Ei îl privesc încă fără înduioşare, dar deja cu întrebarea: oare nu El este Mesia?

Oricât de atractive ar fi unele trăsături ale acestui liberalism, totuşi este de înţeles de ce poetul Bealic, în locul acestor temple ţipătoare, preferă sinagoga liniştită, săracă şi afumată, unde cu glas tremurător şi tânguios se revarsă tristeţea pribegiei, dorul

[1] «The synoptic Gospels» by G. G. Montefiore. London, 1909.

de Ierusalim şi de Templul care el singur era vrednic să audă cântarea şi bucuria întru slava Dumnezeului Atotstăpânitor.

Iar până atunci — pe râurile Babilonului de azi evreii pot numai să şadă şi să plângă, agăţându-şi harpele în sălcii.

Cu adevărat poţi să te închini în faţa acestui chip de bătrân evreu ce-şi târăşte cu greu picioarele pe străzile păraginite ale Varşoviei sau Chişinăului. Toată înfăţişarea lui, straiele, părul arată de unde vine şi încotro merge.

Acest Ahaşver istovit şi batjocorit de toţi îşi poartă cu bărbăţie povara sa şi ruşinea sa.

În timp ce reformatorii mai frecvent se întâlnesc în Occidentul civilizat, locul de răspândire a evreismului ortodox este Orientul.

Neajunsul acestui tip este pedanteria în interpretarea legii, formalismul în îndeplinirea ritualurilor (vezi art. lui Ahad Gaam «Învăţătura inimii»).

Ca o reacţie împotriva rabinismului sec şi pedant, printre evreii ortodocşi există aşa-numitul hasidism, care subliniază în religie importanţa laturii ei spirituale, a misticismului în spiritul Cabalei, entuziasmului, cultului bucuriei şi bunătăţii. Acest curent a apărut sub influenţa cunosutului Israel Baal Shem Besht.

Hasizii se grupează în jurul învăţătorilor lor, remarcabili prin viaţa lor spirituală (aşa-numiţii «ţadici» — neprihăniţi).

Vom mai aminti şi gruparea evreilor caraimi, care se deosebesc de ortodocşi prin faptul ca ei recunosc numai Biblia, de care se conduc în viaţa religioasă, şi resping Talmudul. Acest tip de evreu este şi mai aproape de creştinism, deoarece Talmudul are o atitudine negativă faţă de Evanghelie şi deoarece Noul Testament decurge în mod organic şi nemijlocit din Vechiul Testament.

Evreul ortodox este aproape de Hristos deja pentru faptul că în fiecare dimineaţă, rostind rugăciunea lui Maimonid, spune: «Cred cu deplină credinţă în venirea lui Mesia». Şi asta zi de zi, secol de secol, timp de milenii.

Dacă noi, creştinii, vrem să simţim inima problemei evreieşti, să ne transportăm cu gândul în Ierusalimul de azi şi să mergem la aşa-zisul «zidul plângerii» (o rămăşiţă a zidului ce înconjura curtea Templului). Acolo în fiecare zi se adună evrei din toate colţurile lumii.

Ei se roagă, plâng, oftează şi sărută pietrele sfinte. Aceste

blocuri galbene par «o oglindă polizată, lustruită de miriadele de săruturi»[1].

În august, în ziua de 9 aba acolo se face o rugăciune în amintirea dărâmării Templului. Cantorul cântă cu glas tremurător de tenor înalt:

— *Pentru palatele părăsite...*

Şi mulţimea continuă în cor:

— *Singuri şedem noi şi plângem.*
— *Pentru templul distrus...*
— *Singuri şedem noi şi plângem.*
— *Pentru zidurile dărâmate...*
— *Singuri şedem noi şi plângem.*
— *Pentru măreţia noastră, care a trecut...*
— *Singuri şedem noi şi plângem.*
— *Pentru preoţii care s-au împiedicat...*
— *Singuri şedem noi şi plângem.*
— *Pentru împăraţii noştri, care L-au nesocotit pe El...*
— *Singuri şedem noi şi plângem.*
— *Te rugăm, Doamne, milostiveşte-te de Sion!*
— *Adună-i pe copiii lui Israel.*
— *Pacea şi bucuria să se înscăuneze pe Sion!*
— *Spiţa lui Iesei să domnească în Ierusalim!*
— *Singuri şedem noi şi plângem.*

O, aceste lacrimi milenare... Se pare că ele ar putea să surpe pietrele sumbre, tăcute.

Oare nu le aude Acela, Căruia îi place să «miluiască», Acela Care a făgăduit să fie pentru Ierusalim «zid de foc», în Numele Căruia proorocul Zaharia a spus despre fiii Israelului: «cel ce se atinge de voi se atinge de lumina ochilor Lui»[2].

Toate lacrimile lumii, izvorâte din plânsul după adevăr, sunt socotite la Dumnezeu, şi cu atât mult lacrimile poporului ales.

Cine va şterge aceste lacrimi?

«Cine va aduce din Sion mântuire Israelului»?[3].

מי־־יתן מצ־ון ישועת ישראל

---

[1] Бунин «Иудея».
[2] Zah. 2_8.
[3] Ps. 14_7.

ESENŢA PROBLEMEI EVREIEŞTI

Cine va soluţiona problema evreiască şi adânca tragedie a Israelului? Unde este Mesia lui făgăduit? Aceasta este esenţa problemei evreieşti.

În 1930 am fost la Zidul Plângerii într-o zi de Paşte. Mă aflam în mijlocul unui grup de tineret evreiesc. Evreii mi-au explicat prietenos sensul celor ce se petreceau, conţinutul rugăciunilor şi ritualurilor. În timpul acestei discuţii, i-am întrebat: «De ce voi, evreii, nu credeţi în Isus Hristos ca Mesia?» — «Fiindcă el a călcat Legea». — «În ce fel? Aţi citit Evanghelia?» — «Nu. Nouă ne este interzis...» Bineînţeles, aici nu era un răspuns la problema evreiască.

Şi nu cade oare răspunderea pentru un asemenea răspuns naiv asupra conducătorilor orbi, care ridicând între Hristos şi evrei zidul părerilor preconcepute şi al necunoaşterii, au înălţat în faţa poporului Bibliei «Zidul Plângerii»?

Tot în 1930 am ţinut în faţa studenţilor de la Universitatea din Ierusalim o prelegere despre Vladimir Soloviov. Am încercat atunci să expun răspunsul acestui mare gânditor şi prieten al Israelului la problema evreiască. După prelegerea mea a vorbit profesorul Klauzner: el s-a declarat de acord cu chemările geniului idealismului, dar în acelaşi timp a dezaprobat credinţa lui în Hristos ca Fiul lui Dumnezeu. Răspunzând la obiecţiile profesorului, le-am pus studenţilor aceeaşi întrebare pe care a pus-o Hristos: «Cine din voi Mă poate dovedi că am păcat? Dacă spun adevărul, pentru ce nu Mă credeţi?» Studenţii tăceau...

Era o tăcere nobilă, fiindcă nimeni din ei nu s-a hotărât să vorbească împotriva lui Hristos.

Dar, se înţelege, nici aici încă nu era un răspuns la problema evreiască.

L-am vizitat pe rabinul şef la Ierusalim şi l-am întrebat: «Nu mi-aţi putea spune: Dumneavoastră, în calitate de conducător al vieţii spirituale a poporului, cum credeţi în Mesia şi venirea Lui?». El mi-a dat o definiţie amplă a noţiunii de Mesia ca Personalitate desăvârşită şi sfântă. — «Atunci de ce Isus din Nazaret nu poate fi recunoscut drept acest Mesia?» — Profund emoţionat, bătrânul a spus: «Să nu discutăm chestia aceasta».

Nici aici încă nu era răspunsul... După această atitudine evazivă mi-am dat seama însă că atinsesem o rană.

Un alt rabin, din Basarabia, mă sfătuia în genere să nu ating problema religioasă în prelegerile mele ținute în fața publicului evreiesc, iar referitor la Hristos a spus: «În această chestie la noi totul este de mult hotărât».

Dar cum să nu abordezi o chestie care **privește** un întreg popor? Și-apoi, neliniștea bolnăvicioasă cu care este întâmpinată abordarea acestei probleme nu arată oare că răspunsul **hotărât** nu este de natură să împace conștiința poporului?

Fapt este că prelegerea mea cu tema: «Hristos și evreii» a avut loc în acest oraș; trei sferturi din cei o mie de oameni care umpluseră sala teatrului erau evrei, și discuția liberă și înviorată de după prelegere a avut un caracter cât se poate de pașnic.

Acum 1900 de ani, chiar marele preot iudeu a fost acela care a pus această întrebare adresându-se lui Isus: «Ești tu, Hristosul, Fiul Celui binecuvântat?»

«Da, sunt, i-a răspuns Isus» (Mr. 14_{61}).

Putea să fie neadevăr în acest răspuns? Sau era în el autoînșelare?

Dar, fiind neprihănit, putea spune El neadevărul? Și, fiind înțelept, putea să cadă el în autoînșelare? Cu adevărat că «El n-a făcut păcat și gura Lui n-a spus neadevăr».

Da, El este adevăratul Mesia, Care a venit să aducă din Sion mântuire Israelului.

EVREII CREȘTINI

Același răspuns l-au dat la această întrebare și înșiși evreii, aceia care erau evrei nu numai după trup, dar și după spirit, care au întrunit în sine și cunoașterea Bibliei și credința în ea, care au rămas credincioși spiritului părinților și proorocilor lor.

Aceștia sunt, în primul rând, cei doisprezece evrei apostoli, de la care întreaga lume creștină a primit Evanghelia. Iată cum vorbește unul din ei, Filip, pescar din Betsaida.

«Noi am găsit pe Acela despre care a scris Moise în Lege și despre care au scris proorocii: pe Isus din Nazaret, fiul lui Iosif»[1].

[1] Ioan 1_{45}.

Dar iată-l pe Pavel, «din neamul lui Israel, seminția lui Beniamin, evreul evreilor» ucenicul lui Hamaliil, cel ce reunea în sine credința fierbinte și înalta erudiție.

Apărând cu zel credința părinților, el îi persecuta pe ucenicii lui Hristos, dar mai târziu, după întâlnirea cu Hristos înviat din morți, din prigonitor a devenit un urmaș ardent, apostol al păgânilor, care a suferit moarte de martir prin sabie romană.

Această mărturisire a lui Hristos n-a încetat în rândul evreilor toți acești 1900 de ani: și în rândul poporului simplu și în rândul învățaților, ca profesorul Neader din Germania, rabinul Liechtenstein din Austria, rabinul Eufraim Eliakim din Tiberiada (m. în 1930 la Ierusalim) ș.a.

În lucrările lui V. Soloviov veți găsi artocole despre așa-numitul Israel al Noului Testament și prevestitorul lui, Rabinovici.

Iosif Davidovici Rabinovici, avocat din Chișinău, fiu și nepot de rabin, a studiat temeinic Evanghelia. În 1882 el a vizitat Palestina împreună cu un grup de evrei. La Ierusalim, fiind pe muntele Eleon, Rabinovici a cugetat adânc asupra destinului poporului și asupra posibilității de întoarcere a evreilor pe pământul strămoșilor. El a început să citească Evanghelia. Cuvintele lui Hristos din cap. 15 al Evangheliei de la Ioan: «Despărțiți de mine, nu puteți face nimic» au fost pentru el o revelație.

Raza credinței a luminat inima lui și el s-a adresat lui Dumnezeu în numele lui Isus Hristos. Despre trăirile lui de mai departe el spune: «Eu am văzut lumina. Eu am aflat încotro trebuie să ne îndreptăm și unde ne putem simți acasă. După ce m-am întors în Rusia, mi-am luat drept deviză următoarele cuvinte: «Cheia de la Pământul Sfânt se află în mâinile lui Isus Hristos»[1]

Firește, el a întâmpinat rezistență din partea comunității evreiești din Chișinău. Totuși, o parte din evrei a aderat la el și ei au construit cu puteri comune o casă de rugăciuni în acest oraș, sub denumirea de «Betleem». Deasupra ușii de intrare în această casă erau scrise cu litere de aur cuvintele apostolului

[1] Vezi cartea «Движение к христианству среди евреев в Кишиневе». Discursurile conducătorului acestei mișcări I. D. Rabinovici, Chișinău, 1893, p. 89.

Pavel din Faptele Apostolilor: «Aşadar, să ştii cu tărie, întreagă casă lui Israel, că Dumnezeu l-a înălţat cu puterea Lui şi L-a făcut Domn pe acest Isus Hristos, pe Care voi L-aţi răstignit».

În 1931 am vizitat Chişinăul, am fost la mormântul lui Rabinovici; de asemenea am venit în contact strâns cu comunitatea creştinilor-evrei de pe loc, care continua cu zel cauza lui; am avut bucuria să citesc la adunarea acestei comunităţi din Biblia ebraică ce-i aparţinuse lui Rabinovici.

Călătoriile mele prin Europa mi-au dat posibilitatea să văd evrei — adepţi fervenţi ai lui Hristos în Cehoslovacia, Germania, Polonia, România. I-am găsit şi în Palestina.

Cunosc, de asemenea, câteva comunităţi evreieşti-creştine în Rusia (Odesa, Ekaterinoslav, Kiev ş.a.).

E cazul să amintim şi mişcarea, care încă nu şi-a determinat bine poziţia, în rândul evreilor din Ungaria, Rusia Subcarpatică, Lituania — reprezentanţii ei cred în Isus Hristos, în acelaşi timp nu părăsesc sinagoga.

În diferite ţări am întâlnit evrei care cred pe ascuns în Hristos.

Cu vreo douăzeci de ani în urmă, pe când eram profesor la gimnaziu, stăteam deseori de vorbă cu un venerabil rabin care preda religia evreiască în aceeaşi şcoală. «Ce părere aveţi despre Isus Hristos?», l-am întrebat. «Eu cred în El ca Mesia şi Fiul lui Dumnezeu. Sunt peste patruzeci de ani de când sunt convins de aceasta». — «Ştiu lucrul acesta şi elevii Dumneavoastră?» — «Bineînţeles că ştiu. Eu le vorbesc despre aceasta, dar nu la gimnaziu, ci în mod particular, la mine acasă».

În 1931, în România, după o prelegere a mea, m-a vizitat un învăţător-rabin evreu. El mi-a povestit despre convertirea lui întru Hristos, cu jumătate de an în urmă. În rugăciunea sa către Dumnezeu, el spune: «Tu eşti El (Hristos), iar El eşti Tu». «Rudele mele ştiu de credinţa mea, dar nu am încă putere să mărturisesc deschis această credinţă. Mă rog pentru asta», mi-a spus el la despărţire.

Scriu aceste rânduri în Palestina, unde mă aflu de un an şi jumătate. În răstimpul acesta am cutreierat ţara în lung şi în lat. I-am vizitat pe cei mai de seamă reprezentanţi ai poporului evreu: scriitori, savanţi, rabini, fruntaşi ai vieţii publice. Am discutat cu ei despre năzuinţele lor spirituale şi

speranţele mesianice. Am fost în coloniile evreieşti (cu gospodărie individuală, cooperativă şi comunală). Fiind pedagog, m-am interesat de sistemul de organizare a şcolii în Palestina şi în acest scop am vizitat instituţiile de învăţământ evreieşti de diferite tipuri, începând cu grădiniţa de copii şi terminând cu Universitatea din Ierusalim. Am ţinut prelegeri despre Hristos (uneori la propunerea evreilor înşişi) — la lacul Galileii, la Tel-Aviv, Ierusalim, Haifa, am stat de vorbă cu tineretul. Am constatat că mulţi dintre «haluţi» (pionieri palestinieni) citeau Evanghelia, mulţi au exemplare proprii ale acestei cărţi, de-acum nu dăruite de misionari, ci cumpărate de sine stătător.

Părerea lor obişnuită despre Isus Hristos se exprimă prin cuvintele: un mare învăţător şi prooroc. Cât de departe este aceasta de tradiţia talmudistă seculară, conform căreia — «să se uite Numele Lui şi amintirea despre El» ימח שמו וזכרו — literele iniţiale ale acestor cuvinte alcătuiesc numele «Isus» în ebraică «Ieşu»)! Pietrele şi nisipul de pe Pământul Israelului se transformă în livezi şi ogoare. «Se mişcă oasele» Israelului, dar «Duhul încă nu este în ele». Totuşi fiii Israelului caută, şi mulţi dintre ei sunt însetaţi de Duhul, Care i-ar învia şi i-ar scoate din morminte». Nu e departe timpul când marea proorocire din capitolul 37 al cărţii Ezechiel se va împlini. Smochinul «înmugureşte». Vara se apropie.

«Străjerule, cât mai este din noapte? Străjerule, mai este mult din noapte? Străjerul răspunde: vine dimineaţa, şi este tot noapte» (Isaia).

Deasupra Sionului de-acuma se zăreşte câte-o străluminare, şi cerul prinde a se albăstri în întâmpinarea Soarelui ce va răsări în curând.

CE E DE FĂCUT?

Evreii se tem de adoptarea creştinismului, socotind aceasta drept trădare şi renegare. De aici ura faţă de misionari şi respingerea oricărui fel de agitaţie în numele unei sau altei biserici creştine.

Noi însă deja am clarificat mai sus gândul nostru principal: tocmai pentru a deveni evrei adevăraţi, evreii trebuie să creadă în Hristos ca Mesia lor. Iar pentru a dobândi credinţa în

Hristos, evreii de azi trebuie să învieze în ei spiritul proorocilor. Evreii sunt «fiii proorocilor şi ai Legământului». Aşa a spus despre ei apostolul Petru (F. Ap. 3_{25}). Aceasta este chemarea lor. Memoria despre aceasta nu s-a stins în Israel nici până azi.

Şi dacă acum s-ar ridica din mijlocul poporului evreu un prooroc, atunci el, asemenea Înaintemergătorului lui Hristos, Ioan Botezătorul, ar căuta «să întoarcă inimile părinţilor la copii, şi pe cei neascultători la umblarea în înţelepciunea celor neprihăniţi»[1]. El le-ar spune: «Pocăiţi-vă», «**întoarceţi-vă** de pe căile voastre» שבו מדרכיכם calea unică a lui Dumnezeu. Întoarceţi-vă de la datinile oamenilor la Cuvântul lui Dumnezeu, la învăţătura proorocilor, de la Talmud la Biblie, căci în datinile oamenilor alături de datinile adevărului sunt şi datini ale minciunii. «Încredeţi-vă în Domnul, Dumnezeul vostru, veţi fi întăriţi; încredeţi-vă în proorocii Lui, şi veţi izbuti»[2].

«Lăsaţi la o parte frica superstiţioasă în faţa mişcării nazaritene»[3].

Studiaţi Evanghelia. Studiaţi Noul Testament, şi nu catehismele creştine, care uneori prezintă un fel de Talmud al Noului Testament, potrivind învăţătura curată a lui Hristos după gusturile oamenilor.

Îndreptaţi-vă privirea nu la creştinism, ci la Hristos.

Veniţi la El, şi nu la unele organizaţii bisericeşti sau altele, rămânând evrei, păstrând dreptul la creaţia religioasă originală în problemele privind biserica.

În Elveţia, la muzeul din Basel, am văzut un tablou: o evreică stă la intrarea în sinagogă; ea ţine în mână un steag rupt, iar pe ochi are un văl subţire, abia vizibil. Despre acesta vorbise deja marele patriot evreu, apostolul Pavel: «Dar ei au rămas greoi la minte: căci până în ziua de astăzi, la citirea Vechiului Testament, această mahramă rămâne neridicată, fiindcă mahrama este dată la o parte în Hristos.

---

[1] Luc. 1_{17}

[2] Cron.20_{20}

[3] La aceasta chema revista evr. «Safrut», editată în Rusia.

Da, până astăzi, când se citeşte Moise, rămâne o mahramă peste inimile lor. Dar oridecâteori vreunul se întoarce la Domnul, mahrama este luată»[1].

Credinţa în Hristos şi este «calea spre ei înşişi», spre aceea ca să devină iudei în spirit, copii al lui Avraam şi ucenici ai lui Moise.

Hristos spune: «Dacă aţi crede pe Moise, M-aţi crede şi pe Mine»[2]. «Dacă aţi fi copii ai lui Avraam, aţi face faptele lui Avraam. Dar acum căutaţi să Mă omorâţi pe Mine, un om care v-am spus adevărul, pe care l-am auzit de la Dumnezeu. Aşa ceva Avraam n-a făcut»[3]. De la fiecare evreu aşteaptă răspuns amintita întrebare a lui Hristos: «Cine din voi Mă poate dovedi că am păcat? Dacă spun adevărul, pentru ce nu mă credeţi?»[4].

Şi aşa cum El vorbea şi făptuia numai adevărul, încetaţi a mai participa la neadevărul negării Lui şi recunoaşteţi cu curaj dreptatea Lui.

Nu poţi fi neutru faţă de Adevăr şi dându-l la răstignire, să te speli pe mâini ca Pilat. Fiindcă Acela Care a spus: «Eu sunt adevărul», zice: «Cine nu este cu Mine, este împotriva Mea; şi cine nu strânge cu Mine, risipeşte»[5].

Iar către noi, creştinii, vorbeşte cuvântul lui Dumnezeu prin gura proorocului Isaia: «Spălaţi-vă şi curăţiţi-vă, cei ce purtaţi vasele Domnului!». Arătaţi pildă de viaţă curată, insuflată cu adevăr şi dragoste. «Mângâiaţi, mângâiaţi pe poporul Meu». «Neteziţi calea înaintea poporului». «Îndepărtaţi pietrele» din calea lui: pietrele vrajbei, neînţelegerii, exemplului prost. «Vorbiţi către inima Ierusalimului».

Vorbiţi de la inimă la inimă, cu căldură, prietenie, compasiune...

În Oceanul Îngheţat de Nord, un om a căzut de pe un vapor în mare. În apa rece, printre sloiurile de gheaţă, el lupta pentru viaţă. A fost coborâtă o barcă de salvare. De pe ea, celui ce se îneca i s-a întins o vâslă. El însă nicidecum nu se putea apuca de lemnul acoperit cu gheaţă. În cele din

---

[1] Cor. 3_{14-16}.

[2] Ioan 5_{46}.

[3] Ioan 8_{39-40}.

[4] Ioan 8_{46}.

[5] Ioan 14_{6}. Mat. 12_{30}.

urmă el a strigat din ultimele puteri: «Dați capătul cald...». I s-a întins capătul de vâslă încălzit de mână vâslașului și el a fost salvat.

SEMNELE LUI MESIA, DUPĂ MAIMONID

În secolul al XII-lea d. Hr. trăia în Spania marele învățat evreu Maimonid, Rambam (Reb. Moșe ben Maimun, 1135–1204). Pentru înțelepciunea sa, el a fost numit «vultur al sinagogii». A fost un filozof și un teolog care a încercat să unească învățătura gânditorului grec Aristotel și filozofia iudaică, să facă o sinteză a gândirii evreiești și arabe. Sunt cunoscute interpretările sale la Talmud, cele 13 rugăciuni ale sale, pe care evreii le citesc în fiecare zi; una din ele, în care se vorbește despre venirea lui Mesia, a fost citată mai sus.

Maimonid se bucură până acum de o mare autoritate în rândul evreilor.

Evreii, fiind «oameni ai faptei», sunt în drept să întrebe: «Ce ne va da nouă credința în Hristos în viața practică?»

Conform învățăturii lui Maimonid, adevăratul Mesia trebuie să îndeplinească trei sarcini de importanță vitală: să renască inima omului, să adune pe Israel (să aducă evreii pe pământul părinților) și să construiască Templul.

Toate aceste trei semne în adevăratul sens s-au împlinit în persoana lui Isus Hristos.

Hristos a proclamat vestea bună a renașterii omului (vezi convorbirea Lui cu Nicodim în cap. 3 al Evangheliei de la Ioan). Și nu numai că a proclamat-o, El și în fapt transforma inima omului păcătos: vameșii și curvele mergeau după El și prin forța influenței Lui pășeau pe calea vieții curate, fără prihană. Această influență continuă 1900 de ani, și în zilele noastre nu există o altă Personalitate, cu o asemenea putere de salvare. Mulți dintre noi încă în anii tinereții căutau această putere care ar fi în stare să ne elibereze de sclavia spirituală, de vină, putere și pata păcatului. Evanghelia vestește această eliberare.

«Și a zis (Hristos) Iudeilor care crezuseră în El: dacă rămâneți în cuvântul Meu, sunteți în adevăr ucenicii Mei; veți cunoaște adevărul, și adevărul vă va face slobozi... Oricine trăiește în păcat, este rob al păcatului... Dacă Fiul vă face slobozi, veți fi cu adevărat slobozi»[1].

Și noi cu adevărat am cunoscut adevărul și bucuria Evangheliei libertății, bucuria iertării păcatelor și eliberării de sub puterea lor înrobitoare prin Hristos, Care «a ridicat păcatul lumii».

«El va aduna Israelul...» N-a fost oare sarcina aceasta năzuința lui Hristos, Care a spus odată: «Ierusalime, Ierusalime... de câte ori am vrut să strâng pe copiii tăi cum își strânge găina puii supt aripi, și n-ai vrut»[2].

Hristos este singurul care poate să-i unească spiritual pe fiii lui Israel, și nu numai pe ei, ci și toate popoarele, fiindcă El este «Cel Dorit de toate popoarele» cum scrie la proorocul Hagai despre Mesia ce trebuia să vină. El unul poate preface pe dușmani în frați, copii ai unui Tată, căci El a deschis cale fiecăruia către Tatăl: «Eu sunt calea... Nimeni nu vine la Tată decât prin Mine», a spus El[3]. El cu adevărat este izvorul păcii, «Domnul păcii» שר שלום care îl împacă pe om cu Dumnezeu, pe om cu om și toate făpturile ce se vrăjmășesc între ele.

Ni se obiectează: «Unde-i această pace pe pământ, stropi cu sângele războaielor și revoluțiilor? Unde-i împlinirea proorocilor din cap. 11 Isaia, care prezicea că în vremurile lui Mesia «lupul va locui împreună cu mielul?»».

Cei ce aduc aceste obiecții uită că Hristos nu adună oamenii cu sila, căci El este Iubirea desăvârșită, care se jertfește pe Sine, care-i cheamă pe toți. Și cei care primesc chemarea Lui cu adevărat se adună într-o mare familie frățească, care trece peste toate barierile confesionale și naționale. «Tuturor celor ce L-au primit, adică celor ce cred în Numele Lui, le-a dat dreptul să se facă copii ai lui Dumnezeu»[4].

Conform cap. 11 din proorocul Isaia, după venirea lui Mesia, două condiții trebuie să precedeze vădirea deplină a Împărăției lui Dumnezeu pe pământ: răul ajuns la cel mai înalt punct al dezvoltării sale (în persoana Antihristului) va

[1] Ioan 8_{31-36}.
[2] Mat. 23_{37}.
[3] Ioan 14_{6}.
[4] Ioan 1_{12}.

fi dezrădăcinat definitiv (Hristos va veni şi «cu suflarea buzelor Lui va omorî pe cel rău»); «pământul va fi plin de cunoştinţa Domnului, ca fundul mării de apele care-l acopăr».

Numai atunci «va fi un cer nou şi un pământ nou unde sălăşluieşte adevărul», va avea loc o transformare cosmică a tuturor făpturilor; «atunci lupul va locui împreună cu mielul... puiul de leu şi vitele îngrăşate vor fi împreună, şi le va mâna un copilaş».

Cât priveşte chestiunea întoarcerii lui Israel pe pământul părinţilor, numai Hristos-Mesia îi poate aduna pe evrei în Palestina; să-i adune nu numai în sensul fizic, ci şi să le deschidă calea în ţara adevărului şi a păcii, în Ţara Făgăduinţei, în «ţara lui Emanuel» (Is. 8_8), unde Dumnezeu locuieşte cu omul; căci Hristos şi este Emanuel עמנו אל – «Dumnezeu este cu noi»), îmbinare a lui Dumnezeu şi a omului. Pământul acesta îi aparţine Lui, căci El l-a sfinţit cu jertfa iubirii şi l-a câştigat cu Sângele Său.

«Mesia va zidi Templul...», Hristos a venit în cel de al doilea Templu, după prooroci (Hagai, Maleahi). În acest Templu, începând de la jertfe şi terminând cu rolul marelui preot, totul servea drept prototip al Hristosului ce avea să vină. Evreii nu L-au primit, şi Templul a fost dărâmat. Căci simbolul încetează a mai fi necesar şi este înlăturat atunci când vine înfăptuirea lui. Altfel oamenii încep să prefere simbolul esenţei şi atunci apare pericolul credinţei moarte în ritualuri şi închinării la idoli.

În general, Templul văzut şi făcut de mâna omului avea o însemnătate vremelnică şi imperfectă. De aceea se spune la proorocul Isaia: «Aşa vorbeşte Domnul: cerul este scaunul Meu de domnie, şi pământul este aşternutul picioarelor Mele. Ce casă aţi putea voi să-mi zidiţi, şi ce loc Mi-aţi putea da voi ca locuinţă? Iată spre cine îmi voi îndrepta privirile: spre cel ce suferă şi are duhul mâhnit, spre cel ce se teme de cuvântul Meu»[1].

«Căci aşa vorbeşte Cel Prea Înalt, a cărui locuinţă este veşnică şi al cărui Nume este sfânt. Eu locuiesc în locuri înalte şi în sfinţenie, dar sunt cu omul zdrobit şi smerit»[2].

[1] Is. 66_{1-2}.
[2] Is. 57_{15}.

Acest templu etern şi spiritual, Trupul mistic al lui Hristos, îl zideşte Isus în inimile celor smeriţi. Acesta este un templu nemărginit, care adună la umbra sa toate popoarele şi seminţiile. Cupola sa este cerul albastru fără fund... Candelele lui sunt stelele sclipitoare în depărtări... În sensul acesta, în amintita dramă a scriitorului evreu Werfel se spune pe bună dreptate că, după Golgota, templu a devenit lumea întreagă.

Templul Dumnezeului celui Viu este Biserica adevărată a lui Hristos, omenirea întreagă, frăţia universală, unde «nu este nici elin, nici iudeu, dar toţi şi în totul e Hristos». El este Mesia lui Israel şi al întregii omeniri. Despre El vorbeşte proorocul Isaia: «Şi ostroavele vor nădăjdui în legea Lui»[3].

Muntele Carmil în Palestina.
15 octombrie 1932

[1] Is. 42_4.

CUPRINS

Editura "Dragostea lui Dumnezeu în acțiune"
Str. Ion Creangă 46,
Tel/fax 373 2 75 17 29
E-mail: glia@mdl.net